

DE COMPOS. MED. LIB. III.
CERAE RVBEAE CONFICIENDAE
modus.

353

Accipit ceræ puræ, lib. tres. Terebinthinæ, q̄r. tres. Miniij secundarij, vñc. nouem. Fiat cera rubea, in formulas sculptas fusa.

CERAE VIRIDIS FACIENDAE
ratio.

Recipe ceræ, lib. tres. Terebinthinæ, quar. tres. Aeruginis aeris, vñc. vnam, & dimidiam. Ad lentum ignem liquata miscentur, & in formulas funduntur sculptas spongia aqua imbuta humectatas.

CERAE FLAVAE.

Cape ceræ, lib. duas. Resinæ bonæ, lib. vnam, vel q̄r. tres. Terebinthinæ, q̄r. vnam. Ad lentum ignem miscentur.

ATRAMENTVM SCRIPTORIVM.

Habet gallarum, lib. vnam, & dimidiam. Vitrioli, q̄r. tres. Gummi arabici, vñc. sex. Aquæ & vini mensuras octo.

A P P E N D I X.

Hanc compositionem atramenti scriptorij quidam binis versiculis perpulchrè complexus est, qui sunt eiusmodi:

*Vitrioli quarta, media sit vncia gummi:
Integra sit galla, superaddas octo Falerni.*

Atq; hæc est vulgata, multisq; communis compositio. Dioscorides in fine quinti habet alias, quas illic videre licet.

*

FINIS LIBRI SECVNDI.

DE VSITATA HVIVS TEMPORIS COM-
PONENDORVM MISCENDORVMQVE MEDICAMEN-
torum ratione, Liber tertius: Leonharto Fuchσιο medico autore.

P R O O E M I V M.

QVVM in eo, qui præcessit, libro omnium ferè hodie vsitatorum medicamentorum compositiones à nobis sint traditæ, & annotationibus illustratæ: reliquum nunc est, vt qua ratione illis à medicis vtendū sit, & quomodo ex earundem permixtione formulæ, quas barbari Receptas nominant, struendæ sint, exponamus. Quum autem eorum medicamentorum cõpositorū, quorum hodie vsus est, in vniuersum duo sint primaria genera, vnum, quod intra corpus sumitur: alterum, quod extrinsecus corpori

Duo compositorum medicamentorum primaria genera

adhibetur, de priore quidem genere in hoc tertio agemus libro: alterius verò tractationem, sequens sibi vendicabit liber. Eius autem generis quod intra corpus sumitur, variæ sunt species. In quibus sanè enumerandis, vulgi nomenclaturas aliquot immutauimus, partim quod barbaræ & ineptæ fuerunt, partim quod veterum appellationibus quæ puriores sunt, & rei naturam nobis certius

g iiij expri-

Species medicamentorum quæ in corpus sumuntur.

exprimunt, & ob oculos ponunt, assuefacere iuniores medicos voluimus: vt tandem contemptis spretisque barbaris, veris & latinis vti discerent. Nisi enim aliquando veras medicamentorum nomenclaturas reducere in quæ vsus quotidianum reuocare incipiamus, metus est ne perpetuo rerum etiam caligine obruamur. Tamen si qui imperitiores in ijs intelligendis hærebunt, ad primum librum confugiant oportet: in quo passim latinis & græcis barbaras appellationes cõiunximus, ne vllus nos obscuritatis alicuius autores fuisse meritò queri possit. Quamuis autem medicamenta quæ in corpus recipiuntur, composita varia sunt, tamen nos vniuersa viginti tribus speciebus, hodie vsitatis, complectemur, quarum hæc sunt nomina:

- 1 Antidota propriè dicta.
- 2 Purgatoria medicamenta, liquida & solida.
- 3 Catapotia, siue pilulæ.
- 4 Vomitum elicientia.
- 5 Sacchara.
- 6 Condita.
- 7 Eligmata, vulgò Loch dicta.
- 8 Zulapia, vulgò Iulebia.
- 9 Succii medicati, vulgò Rob & Miuræ.
- 10 Serapia, vulgò Syrupi.
- 11 Decocta.
- 12 Pulueres, seu tritura, Drangea, vel Tragea.
- 13 Pastilli, vulgò Troschisci.
- 14 Glandes, barbaris Suppositoria.
- 15 Clysteres.
- 16 Collyria, Arabibus Sieff.
- 17 Gargarizatus, Gargarismiue.
- 18 Dentifricia.
- 19 Pessi, vulgò Pessaria.
- 20 Errhina, Nasalia vulgò.
- 21 Apophlegmatismi, vulgò Masticatoria.
- 22 Odoramenta, siue pilæ odorata.
- 23 Suffimenta, suffitusue.

De quibus singulis eo, quo positæ sunt, ordine differemus, ab Antidotis exorsu.

DE ANTIDOTIS.

Caput I.

Antidota quæ?

Tres veteribus antidotorum differentia.

Medicamenta omnia quæ non foris admota corpori, sed intra corpus assumpta vitij medentur, Græci veteres, Galeno libro 1. de Antidotis teste, antidota, ab ἀντι (anti) & δόξα (doxa), quasi aduersus plurima morborum genera & vitia data, & fœminino genere Antidotos appellarunt. Vnde cephalica, ophthalmica, stomatica, arteriaca, stomachica, cardiaca, hepatica, splenica, nephritica, colica, & id genus alia quæ ab vsu nomina sua habuerunt medicamenta, harum partium vitij salubria, antidota dixerunt. In vniuersum autem tres fuerunt illis, eodem Galeno attestante, antidotorum differentia. Horum enim quædam aduersus letalia medicamenta, siue deleteria quæ aliquo malo fato sæpe exhibentur, ac bibuntur dabantur. Quædam contra feras venenum iaculantes, siue virulentas. Quædam vitij & affectibus ex prauo victu & humoribus vitiatibus obortis

Obortis succurrebant. Nos paulo arctius Antidoti significationem contrahentes, hac voce tantum medicamenta intra corpus recepta, quæ letalibus aduersantur, quæ item dolores sedant, somnum afferentia ac stupefacientia, præterea quæ imbecillo corpori, eiusq; partibus parum firmis robur afferunt, intelligimus. Neq; enim commodior alia nobis occurrebat appellatio, qua à cæteris intra corpus assumptis medicamentis, illa separaremus. Quod si alicui hæc ipsa alio nomine appellare libet, nihil moramur. Nobis certè melior nunc in mentem non veniebat appellatio, qua illa à reliquis in corpus receptis discernere-
 mus. Non me latet autem, recentiores vocare Antidotos aliàs confectiones, aliàs Electuaria, sed non sine confusione lectoris. Nos igitur omnia quæ intra corpus sumuntur medicamenta, & peculiaribus nomenclaturis donata non sunt, Antidota, vt diximus, pòtius appellare, adiectis nunquam non, quæ illa ad certam speciem coarctant, vocabulis, voluimus.

*Antidotum
quid appel-
lemus.*

DE ANTIDOTORVM LETALIBVS

aduersantium vsu.

Caput II.

Non ab re exordimur ab Antidotis, quæ letalibus aduersantur: quòd nimirum illa triplicem promittant vsu, & eorum quæ letalibus repugnant, & eorum quæ contra ferarum venenum faciunt, atq; eorum quæ vitijs e prauo victu natis succurrunt: vt sunt Theriaca, Mithridatios, Esdra, & id genus alia. Hinc est, quòd ab huius ætatis medicis confectiones Magnæ, non admodum ineptè nominentur. siquidem maiores, quàm cæteræ Antidoti, vires obtinent. Vt valde inepti sint, qui hanc appellationem à magni nominis viris consecutas esse arbitrantur. Igitur iam dicta Antidota, qui hodie medicinam faciunt, hac ratione vsurpant. Nonnunquam se solis, citra aliorum vel simplicium, vel compositorum medicamentorum adiectionem, vtuntur. Quod vt rectè faciant, illorum pondus, & (vt hodie vocant) Dosis, cognitam habeant oportet. Quæ qualis sit, libro secundo est partim expositum, & paulo pòst clarius explicabitur. Quanquã in ijs certa quantitas, vt etiam in alijs medicamentis, vt pote quæ pro ætatis, naturæ, temporum & morborum ratione varietur, præscribi nulla possit, aut debeat. Non desunt qui, vt eorundem Antidotorum insuauitatem frangant, aut tegant, flores cordi familiares saccharo conditos, illis admiscant, & serapio aliquo conuenienti excipiunt, in hunc quidem modum:

*Confectiones
magna.*

Vsus.

℞. Theriacæ Andromachi, }
 Mithridatij antidoti, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Sacchari borraginis, }
 Melissophylli, }
 Echij. } añ drachmam vnam.

Excipe serapio ex acido citrij succo, & redige in consistentiam iustam. Sunt qui prædictis Antidotis adijciunt ex simplicibus aliquot medicamenta corroborantia, vt ex sequenti patebit formula, quæ

℞. Mithridatij antidoti, drachmas tres.
 Sacchari melissophylli, drachmam vnam.
 Ramentorum eboris, }
 Seminis seselios, } añ scrupulum vnum.
 Ligni aloës. }

Excipiuntur serapio ex acido succo citrij, vt prædictum est.

Alij iam dictas Antidotos, adiectis Bolo armenio, aut Lemnio sigillo,
 g iij alijsq;

alijsq; id genus venenis aduersantibus medicamentis, stillaticijs congruentibus liquoribus diluunt, vt ex sequenti manifestum fit formula, quæ

℞. Theriaces Andromachi, scrupulos duos.

Antidoti Mithridatij, scrupulum vnum.

Boli armenij, scrupulum dimidium.

Liquoris stillaticij rosarum, vncias duas.

Borraginis, } añ vnciam dimidiam.

Scabiosa,

Commistis omnibus, fiat potio.

5. Vtitatum præterea est, vt prædictis Antidotis vnum aut plura eorum medicamentorum, quæ Antidotum ^{δια τρωάκου} constituunt: ita nominatum, vt præcedenti libro diximus, quod è quatuor rebus gentiana scilicet, myrrha, aristolochia, & baccis lauri confet, admisceantur. quemadmodum ea quæ sequitur, formula ostendit: quæ

℞. Antidoti Mithridatij, scrupulos duos & dimidium.

Theriaceæ Andromachi veteris, drachmam vnam & dimidiam.

Gentianæ,

Aristolochiæ longæ,

Myrrhæ optimæ,

Baccarum lauri,

} añ scrupulos duos.

Excipiuntur serapio ex acido succo citrij, quod satis est.

6. Non solum verò ad letalia venena propulsanda prædictarum Antidotorum hodie vsus est: sed & ad alia, vt diximus, corporis vitia, præsertim mensium suppressionem, alijs scilicet, quibus menses euocandi vis inest, adiectis. vt ex sequenti rescripto patebit, quod

℞. Antidoti Mithridatij, drachmas tres.

Tripheræ magnæ, drachmas duas.

Antidoti hæmagogi, drachmam vnam.

Pastillorum è myrrha, drachmam dimidiam.

Cinamomi,

Cassia lignæ,

Rubiæ,

} añ scrupulos duos.

Cum Serapio ex artemisia excepta reponantur.

7. Saracenicæ
tryphera
vsus.

Saracenicam vocatam Trypheram ad melancholica vitia vsurpamus, conuenientibus illi admixtis alijs tum compositis, tum simplicibus medicamentis, in hunc nimirum modum:

℞. Tripheræ saracenicæ, sacchari buglossæ, & violacei, añ vnciam vnam, & dimidiam. Lætificantis Galeni nominati, vnciam dimidiam. Specierum diapleres archonticôn, drach. vnam, & dimidiam. Corticum citrij, drach. vnam. Maceris, scrupulos duos. Epithymi, scrupulum vnum. Excepta ex acidi citrij succo serapio, in electuarij formam rediguntur.

Exhibendi
modus.

Cæterum non transeundum nobis silentio erit, Antidotorum omnium non eundem esse exhibendi modum, quod nimirum cum iisdem liquoribus haud præbeantur. Siquidem vel ex vino, vel aqua mulsâ, vel stillaticio aliquo, vel alio quodam liquore, prout affectus ipse exigit, dantur. proinde pro affectuum differentia congruum misturæ liquorem inueniamus oportet, quemadmodum Galenus in libro de Theriaca ad Pisonem, & post hunc in suo de Compositione medicamentorum libro Actuarij, & Nicolaus Myrepsus docent. Porrò pondere & mensura aliâs alia eodem Galeno in lib. de theriaca ad Pisonem autore, rectè vteris. Interdum enim fabæ Aegyptiæ quantitate danda, vbi nimirum exiguum ad Antidotorum coctionem interuallum erit. Interim verò auellanae,

Pondus &
mensura.

aut

aut Ponticæ nucis magnitudine fumes, quū scilicet plus temporis ad gubernationem eorundem habiturus es. Hoc est, si parum temporis ad antidoti confectionem super sit, minus de eo exhibendū erit, vt scilicet in breui hoc interuallō cōcoqui & alterari possit. Sin plus temporis ad eiusdem gubernationē dispensationēue super sit, plus quoq; de illa exhibendum erit, quod ad alterationem eius copiam fat sit interualli. In vsu certē Antidorum anni tempus, & regio maximē inspicienda erunt. Nam per æstatem, præsertim theriaca, neutiquam præbenda. Quippe constitutione aëris calida, ex antidotis prædictis corpus calidius euadens offenditur. Quapropter hoc tempore, nisi impendens aliqd periculū diuersum nos iubeat, iam dictorum Antidorū nullus esse vsus debet. Consideranda quoq; in eorundē vsu ætas erit. neq; enim ætate florentibus, & multo calore natiuo præditis, magna copia, & sæpenumero dāda sunt, nec nisi ex aqua. His verò qui transacta iam iuuenta declinant, & ad senectam spectant, aut ætate confecti sunt, & multum de prædictis Antidotis, & sæpe, nō ex aqua modò, sed ex vino quoq; pondere drachmæ vnus sumenda sunt, vt corporis virtus iam emarcescens, & natiuus calor ferè extinctus, refocillari & accendi earundē beneficio possit. Pueris autē hæc medicamenta haud sunt danda. Quippe horum magnitudo pueriles vires longē superat, & corpus eorundē facile resoluit, natiuumq; spiritum citò extinguit. In vsu præterea eorundem Antidorum, theriaca potissimum, vnice considerandum erit, num probè cocta sint. Nam longo tempore, plurimum autem duodecim annis, ad coctionem egent. Vigentiores autem validioresq; sunt ab anno quinto, sexto, septimo: præsertim in ijs qui à virulentis feris, aut rabido cane morfi sunt, & medicamentis letalibus petiti. Hi enim omnes quū grauem noxam ab ijs venenis acceperint, potentioribus Antidotis indigent. Deniq; Antidotos prædictas exhiberi oportet, quum is qui sumit pbè concoxerit, nec cibis grauatus fuerit. A ieiunis itaq; minimē autem crudis, hoc est, appetente iam diluculo, id genus medicamenta assumenda veniunt. Quare saturis, nisi summa vrgeat necessitas, præbenda haud erunt. Necessitate verò impellente, & hausto veneno ex postulante, quauis diei hora exhiberi possunt: vt fusius in libello de Theriaca ad Pisonem Galenus docet.

DE ANTIDOTORVM DOLOREM SEDANTIVM & STUPEFACIENTIVM VSU.

Caput III.

Absoluta vtendi ratione Antidorum, quæ letalium medicamentorum, aut virus iaculantium bestiarum gratia sumuntur: reliquum est, vt ad alterius generis Antidota, quæ scilicet malis ex praua victus ratione natis succurrunt, iam progrediamur. Quum autem hæc ipsa varia sint, vt præcedenti capite dictum est, primum quidem inter ea locum occupant quæ Græcis ἀνὸδῶνα & ἀνὸδῶνα, & πρῶσινα, & νωσθῖνα, Latinis verò dolorem sedantia, & lenientia, & mitigantia, & stupefacientia appellantur. Sed differunt inter se ἀνὸδῶνα & νωσθῖνα. Anodyna enim propriè ea quæ partium existunt tenuium, & non multo q̄ quæ moderata calidiora sunt, appellantur. Proinde necesse est vt vacuent & discutiant, rarefaciant, extenuent, concoquant, & æquabile reddant, quicquid in partibus dolore vexatis aut humorū acrim, vel lentorum, aut crassorum, aut multorum meatibus infarctorum: vel etiam vaporosi, vel crassi, vel admodū frigidi spiritus exitum cōmodum non inuenientis, cohibitum atq; inclusum est. Itaq; nihil prorsus adstrictionis habeant oportet, ne si pars quidē laborans, aut etiam affectus ipse ex postulet. Vnde perspicuum euadit, quòd interdū affectum non iuuabunt, sed dolorem tantūmodo mitigabunt, quando videlicet reuera Anodyna dicentur. Interdum verò etiam affectum ipsum adiuuabunt, & tum quidem facultatē habebunt duplicem, nempe Anodynā & sanantem. Igitur Anodyna

Quæ
quibus
bibenda

Antidorū
concoctionis
tempus.

Exhibitio-
nis hora.

Anodyna.

dyna

dyna proprie vocantur, quæ dolorem leniunt, tenui substantia, primi ordinis calefacientium: vel ita temperata, vt familiaritate elementorū naturæ partium consentiant: qualia sunt, oleum dulce, ætate mediū, butyrū, cælypus, adipēs, aqua tepida, lini semen, chamæmelum, fœnum græcum: olea, chamæmelinum, amygdalinum è dulcibus amygdalis, & id genus alia. Quum verò varia ex illis medicamentorum genera conficiantur, nempe fomenta, cataplasmata, decocta, & vnguenta, exempla singulorum è suis locis petenda veniunt. Cæterum quæ Narcotica seu stupefacientia nuncupantur, temperamentum sortiuntur, vel summè aduersum ijs quæ reuera sunt anodyna. Siquidem omnia corpus refrigerant, & sensum eò vsq; stupefaciunt, vt si paulo liberalius ebibantur, mortem afferant. Horum compositionem plurimū Opium ingreditur, hinc recentioribus Opiata nominantur. Galenus lib. 7. de Compos. medic. localium, cap. 5. duo quoq; dolorem sedantium medicamentorum genera facit. Vnum, quod veteres medici composuerunt ijs qui sanguinem reiiciunt, item ijs qui tabescunt: & ad alios dolores atq; affectus, qui circa pulmones, arteriam, thoracem, aliasq; corporis partes, exceptis tamen colicis, consistunt: idq; *ἀναισθητικόν* appellauerunt. Alterum colicum nominauerunt, quod scilicet colico dolore laborantibus duntaxat adhibuerunt. Atq; hoc priore vehementius fuit, vtpote quod vim prædominantem, ex multitudine refrigerantium medicamentorum habebat: vt sunt, hyoscyami semen, papaueris succus, & radicis mandragoræ cortex. Primi autem generis medicamenta odoratorum, & vrinam cientium feminum (qualia sunt cuminum, daucus, seseli, apium, & anisum,) mistura constabant. Quod verò ad vsum Narcoticorum & stupefacientium attinet, sciendum, ijs non esse vtendum, nisi vbi ab anodynis dolor sedari nequit. Ob id vsum illorum perpetuò vitandus, nisi magna necessitas nos vt ipsis vtamur cogat. Nam corpora viuientium simile quid mortificationi ab omnibus quæ ex opio, mandragora, hyoscyamo, & id genus alijs narcoticis constant medicamentis patiuntur: nimirum causis dolorem infligentibus, insensilibus factis. Et multi profectò qui talibus assidue in podagra & oculorum doloribus vsi sunt, ad immedicabilem frigiditatem particulas perduxerunt. Non igitur continuis diebus, sed ex interuallis eiusmodi medicamenta danda sunt. Nec etiam statim post mixtionē in vsum accersenda sunt narcotica & stupefacientia, sed post sex mensium, aut anni spatium. Præterea miscenda illis sunt calefacientia: partim vt vim eorum stupefactoriam vehementem non nihil refrenent & obtundant, adeoq; sensum minori detrimento stupefaciant: partim vt frigiditas altius penetret. Nam quum frigida per se tardi sint transitus, admiscentur calida, vt refrigerantium stupefactionem in altum deducere queant: qualia sunt, castorium, crocus, calia, & id genus alia. Cauendum etiā vnice, ne narcotica partibus ijs quæ principatū in corpore obtinent, verbi gratia, cerebro, cordi, pulmoni, iecori, ventriculo, & ijs similibus adhibeantur. Præstat quoq; ea primū forinsecus admo- ueri, priusquam intra corpus sumantur. Pueris deniq; senioribus & alijs imbecillioribus, frigidaq; temperatura præditis, itemq; grauidis seu vterum geren- tibus ne applicantur. Cæterum in vsum narcoticorū tribus attentum esse medi- cum oportet. Primò, vt sensum tactus obtundat & stupefaciat: secundò, vt nihil noxæ ex hac stupefactione in particula relinquatur: tertio, quod est maximum, vt affectui succurrat. Quæ tria Philo ille Tharsensis diligenter in sua Antidoto, quæ instar exempli, quod in cõponendis Narcoticis imitari debent medici, ab ipso propõsita est, seruauit. Nam ex hyoscyami, & omnium valentissimi opij mixtura, facultatis sensoria stuporem, & somnum torpidum inducere ac moliri voluit. Quo verò citius stupefacientia distribuarentur, & vniuersum laboran- tium partium profundum penetrarent, calefacientia admiscuit, pyrethrum, co-
stum,

*Narcotica
seu stupefa-
cientia.*

*Opiata.
Medicamen-
torum dolo-
rem sedantiū
duo genera.
Anodynum.
Colicum.*

*Narcoticis
quando v-
tendum.*

*Calefacien-
tia miscenda
stupefacien-
tibus.*

*Quibus par-
tibus non ad-
hibenda.*

*In vsum Nar-
coticorum tri-
bus attentum
esse oportet
medicum.*

*Philonis
Antidotus
qualis.*

stum, euphorbium, & piper: quæ noxios humores discutere, tenaces exterge-
re, crassos incidere, flatulētos spiritus attenuare & vacuare possunt. Porro An- *Vsus narco-*
tidotis narcoticis stupefacientibusq̄, medici hodie in hunc vtuntur modum. *ticorum.*
Interdum illis seorsim, & citra aliorum medicamentorum commixtionem, ad-
iunctis tamen semper ijs quæ violentiam earundem frangunt & obtundunt,
vtuntur: vt ex sequenti patebit formula, quæ

℞. Philonij, drachmam vnam.

Croci, } añ grana duo.
Castorij, }

Cum zupapio violaceo in vnitatem coëant.

Est quando eadem etiam vsurpant in sistendo sanguine, aut alui profluio.
Atq̄ tum quidem adstringentes pastillos illis commiscunt, & cum liquoribus
conuenientibus, aut serapijs eiusdem generis excipiunt: vt ex eo quod sequitur
rescripto fit manifestum, quod

℞. Antidoti athanasia, drachmam vnam & dimidiam.

Pastillorum è succino, } añ drachmam vnam.
E terra Lemnia, }

Lapidis hæmatitis, } añ scrupulos duos.
Radiciis symphyti maioris, }

Cichorij, scrupulum vnum.

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum satis erit.

Vtiliter etiam iisdem Micleta commiscetur, cum alijs eiusdem farinae medi-
camentis, hoc pacto:

℞. Micleta, vnciam dimidiam.

Rob è ribes, drachmas tres.

Sacchari rosacei veteris, } añ vnciam dimidiam.
Diacydoniati citra species, }

Miuæ cydoniorum, drachmas duas.

Balauftiorum, drachmam vnam.

Symphyti maiori radiciis, drachmam dimidiam.

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum sufficit.

Nonnunquam purgantia quædam medicamenta composita illis admiscen- *Purgantia*
tur, vt scilicet hac ratione non solum dolorem remittant, verum etiam vt humo- *stupefacien-*
res noxios, adeoq̄ ipsum affectum auferant, & è corpore tollant. Qui tamē mo- *tibus com-*
tus hodie non valde vsitatus est, & pauci sunt qui illum vsurpant. Eius tamen *mixta.*
exemplum subijciemus, quod

℞. Diaphoenicôn, drachmas tres & dimidiam.

Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.

Philonis, drachmam vnam.

Vini, quod satis est ad excipiendum.

Porro ex stupefacientibus medicamentis dantur magna ex parte scrupuli *Pondus.*
duo, aut drachma vna. Veteres hæc ipsa summum nucis auellanae quantitate seu
magnitudine præbebant. Sumuntur vesperi, dum cubitum itur, ex vino, aut *Exhibendi*
alio liquore congruente. *tempus.*

DE ANTIDOTORVM SOMNI-

ferorum vsu.

Caput IIII.

Somnifera, siue somnū conciliantia, aut soporem molientia vocata medica- *Somnifera*
menta, Græcis *υπνωστικα* dicunt. His medici magni doloris, aut vigiliarū gratia *qua-*
vti cōsueuerunt. Interdum etiam in vehementiori ac violenta tussi, ne quis eius
ocasio.

occasione conuellatur: vt nonnunquam in fanguinis eruptione, & difficilibus destillationibus accidere solet. Ceterum ad eorundem compositionem, qui hodie medicinam faciunt, vtuntur Serapio violaceo, è papauere, succis aut stillaticijs liquoribus solani, lactuæ, portulacæ, & id genus alijs: vt è sequenti formula patebit, quæ

℞ Serapij violacei, vnciam vnam.
 E papauere, vnciam dimidiam.
 Liquoris stillaticij lactuæ, } añ vnciam vnam.
 Semperuiui, }

Solani, vnciam dimidiam.

Commixtis omnibus, fiat potio.

Interim Antidotum diacodiõn cum saccharo florum nymphææ, violarum, ac aliorum frigidorum medicamentorum permiscemus, ac somniferum conficimus medicamentum: quod sequens rescriptum docet, quod

℞ Diacodiõn, vnciam dimidiam.
 Sacchari nymphææ, } añ vnciam vnam, & dimidiam.
 Violarum, }
 Succilactuæ, } añ vncias duas.
 Portulacæ, }

Subacta in pila, inter se commiscentur.

Solenne est, vt hodie facientes medicinã, vnguentis ex frigidis & stupefacientibus medicamentis confectis, ad conciliandũ somnum vtantur: vt est id quod

*Vnguentum
 somniferum.*

℞ Vnguenti populei, drachmam vnam, & dimidiam.
 Olei violacei, drachmam vnam.
 Seminis hyoscyami, } añ scrupulos duos.
 Corticum radicis mandragoræ, }
 Opij, grana quatuor.
 Croci, } añ grana duo.
 Castorij, }

Ceræ quod satis est, fiat vnguentum.

*Tempus ex-
 hibendi som-
 nifera.*

Potiones autem somniferæ, nisi aliud facere necessitas cogat, dantur vespere, & cubitũ ituris. Eodem quoque tempore vnguenta temporibus sunt illinenda. Quod si tamen dolorum aut vigiliarum vehementia, vt per diem ijs vtamur nos virgeat: vt cubiculum in qua æger decumbit, turba ac strepitu omni vacet curemus, necesse est. Ablegata itaque turba quæ ægrotanti molesta esse possit, vnum aut alterum, aut plures etiam, citra tamen strepitum, adesse satis erit.

DE ANTIDOTORVM ROBR

corpori adijcientium vsu.

Caput V.

*Antidota
 roborantia.*

*Liquida.
 Solida.*

Absolutis primis duobus Antidotorum generibus, reliquum est, vt tertium, quod robur vniuerso corpori, aut eius partibus adijcit aggrediamur. Hoc à nonnullis aromaticum, quod scilicet magna ex parte aromatis constat, nominatur. Quorum vsus vt rectius assequamur, sciendum initio erit, hæc bifariam hodie construi: nempe liquida, vel solida. Liquida sunt, quæ melle excipiuntur, & vulgò electuaria vocantur: solida contra, quæ saccharo, & dicuntur confectiones. Ad quas conficiendas mel optimum, si fieri potest, accipitur, tantumque aquæ quantum necessitas exigit, adijcitur. Quo enim mel purius, eò minus aquæ opus est: dein coquatur & spuma subinde cochleari foraminulento plumbo albo obducto auferat tantisper, donec iustã spissitudinem cõsequatur. Cuius

Cuius quidem inditium est, si rudicula immissa, vel cochleari extracto & eleuato, instar fili assidue defluit, in fine vero quasi abruptitur filum, & superior pars retrahitur, & conglobatur, donec ea quoque diducta decidat. Vel gutta in solidum aliquod corpus lapideum, vel metallicum laeue stillatur, quae si non defluit, aut inclinato iam dicto corpore non decidit, iustam consistentiam nactum est. Sin defluit, aut decidit, aquosius iusto est, ac diutius coqui debet. Mel coquitur ut purificetur, purum autem esse significat spumae absentia. Species imponendae ubi mediocriter refrigit mel, atque impositae pistillo aut spatha miscantur, & commista in fictili vase denso recondantur. Quapropter principio quantum mellis aut sacchari in eorundem structura sit adijciendum, nobis exponendum erit. An aduertendum igitur, ut in componendis & liquidis & solidis Antidotis roborantibus, ad librā mellis vel sacchari, nonnulli accipiant vnc. tres specierum, ita ut sit quadruplum mellis aut sacchari ad species. Alij triplum tantum mellis ad species adijciunt. Priorū sententiae haec respondet proportio. Ad

Mellis vel sacchari	<table border="0"> <tr><td>Libram vnam,</td></tr> <tr><td>Libram semis,</td></tr> <tr><td>Vncias tres,</td></tr> <tr><td>Vnciam vnam,</td></tr> </table>	Libram vnam,	Libram semis,	Vncias tres,	Vnciam vnam,	<table border="0"> <tr><td>Specierum</td></tr> </table>	Specierum	<table border="0"> <tr><td>Vnciae tres.</td></tr> <tr><td>Vncia vna semis.</td></tr> <tr><td>Drachmae sex.</td></tr> <tr><td>Drachmae duae.</td></tr> </table>	Vnciae tres.	Vncia vna semis.	Drachmae sex.	Drachmae duae.
Libram vnam,												
Libram semis,												
Vncias tres,												
Vnciam vnam,												
Specierum												
Vnciae tres.												
Vncia vna semis.												
Drachmae sex.												
Drachmae duae.												

Posteriorum sententiae, quae melior est, adeoque pharmacopoeis sequenda, repudiata priori, & ea praesertim qua impulsu, ad librā vnam mellis vel sacchari vnciam vnam duntaxat specierum accipiunt, haec proportio erit. Ad

Mellis vel sacchari	<table border="0"> <tr><td>Libram vnam,</td></tr> <tr><td>Libram semis,</td></tr> <tr><td>Vncias tres,</td></tr> <tr><td>Vnciam vnam semis,</td></tr> </table>	Libram vnam,	Libram semis,	Vncias tres,	Vnciam vnam semis,	<table border="0"> <tr><td>Specierum</td></tr> </table>	Specierum	<table border="0"> <tr><td>Vncias quatuor.</td></tr> <tr><td>Vncias duas.</td></tr> <tr><td>Vnciam vnam.</td></tr> <tr><td>Vnciam dimidiam.</td></tr> </table>	Vncias quatuor.	Vncias duas.	Vnciam vnam.	Vnciam dimidiam.
Libram vnam,												
Libram semis,												
Vncias tres,												
Vnciam vnam semis,												
Specierum												
Vncias quatuor.												
Vncias duas.												
Vnciam vnam.												
Vnciam dimidiam.												

Hanc itaque rationem proportionis mellis & sacchari ad species, ut comprehensum est, in conficiendis liquidis Antidotis roborantibus, deinceps obseruare debent pharmacopoei: nec minus, ut hactenus consueuerunt, de speciebus accipiant: & studium iucunditatis & suauitatis apud eos tantum non valeat, ut minus efficacia conficiant medicamenta. Nullum Antidotū liquidum roborans, quod sciam, hodie in nostratibus officinis medicorum prostat, sed omnia, excepto dia prasiu, cum saccharo in solidam redacta formā illic habentur, quum veteribus liquida magis in vsu fuerint, forte quod Sacchari tractandi rationem ignorarint, aut certe quod magis efficaces sint. Componunt autem non raro medici huius aetatis noua Antidota roborantia liquida, quae priuatim vocant Electuaria, aut mixturas. Neque enim illis mixtura aliud est, quam compositio quae ex varijs medicamentis tum compositis, tum simplicibus aliquo liquore exceptis, constat. Componunt autem ad eum modum medici. Accipiunt solida Antidota roborantia, & eorundem etiam species vocatas, illisque commiscet sacchara diuersi generis, item pastillos, condita, aluum lenientia, & simplicia alia affectui congruentia: ac serapio, aut alio conueniente liquore excipiunt, ut e sequentibus patebit formulis & rescriptis, quae,

Componendorum liquidorum Antidotorum roborantium ratio.

Mixtura quid.

℞ Sacchari rosacei,
Violacei,
Borraginis,
Echij.

ā vnciam dimidiam.

Diatragacanthos, vnciam vnam.

Diatrionfantalon, drachmas tres.

Manus Christi cum margaritis, drachmam vnam & dimidiam.

Antidoti e prunis damascenis simplicis, drachmas sex,

h Specierum

Specierum diarhodôn abbatis, drachmam vnam.
 Pastillorum è violis, drachmam dimidiam.
 Serapij violacei, quantum ad excipiendum satis est : fiat Electuarium.

11.

℞. Sacchari lauendulæ, } añ vnciam dimidiam,
 Rosmarini, }

Florum pæoniæ, drachmas tres.
 Betonice, drachmas duas.

Acori conditi, drachmas sex.

Specierum plereos archontici, drachmas tres.

Diambar, } añ drachmam vnam & dimidiam,
 Diamoschi, }
 Dianthos, }

Sticadis arabicæ, drachmam vnam.

Granorum pæoniæ numero sex.

Visci querni, scrupulum vnum.

Florum tiliaæ fœminæ, drachmam vnam.

Verbasculi odorati, drachmas duas.

Seminis coriandri præparati, drachmam vnam.

Serapij è stichade quod satis erit ad excipiendum, & fiat mixtura.

Quantitas
componendi.

Pondus su-
menda.

Tempus ex-
hibitionis.

Solidorum
vsus.

Solida du-
plicia.

Orbiculi.

Rotulae.

Morselli.

Lozengia.

Morsuli.

Porrò in componendis eiusmodi electuarijs & mixturis vocatis, nulla cer-
 ta quantitas præscribi potest, vtpote quæ ex alijs potius huius tertij libri capituli-
 bus discenda sit. Tamen vniuersa medicamentorū moles vncias tres, aut sum-
 mum quatuor, rarò excedere debet: quòd nimirum maior copia ægrotanti-
 bus fastidium pariat. Vna vice, magna ex parte, drachma vna cum dimidia, aut
 drachmæ duæ, pro diuersitate affectus, & habitus corporis, dari debent. Præ-
 bentur autem diluculo tribus aut quatuor ante prandium horis. Vesperis quoque
 cubitum ituris, totidem à coena elapsis horis. Cæterum quod ad solidorum quæ
 vt gratiora sunt gustui, ita minus efficacia, vsus attinet, sciendum, ea hodie du-
 plici forma, rotunda videlicet seu orbiculari, & oblonga confici. Quæ rotundâ
 formam accipiunt, Latinis Orbiculi, vel placentæ dici possent. Nostræ ætatis
 medicis Rotulæ, & tabulæ vocantur. Et ea quidem forma hodie omnia in me-
 dicorum officinis prostant. Quæ verò oblonga aut quadrata forma effingun-
 tur, medici hodie Morsellos, & barbara voce Lozengias appellant: latinius
 fortè Morsulos nominaturi. Ex ijs aliqui sunt æquilateres, alij latiores quàm
 crassiores, alij in medio crassiores, in extremitatibus tenuiores. Coquitur au-
 tem in orbiculis conficiendis saccharum ad exquisitam perfectionem, & dein-
 de ab igne remotum ligneo pistillo agitatur, & species iniiciuntur, ac probe mi-
 scentur. Cauendum autem vnicè erit, ne species cito addantur, ne scilicet adu-
 rantur, aut vis earundem resoluatur. Ad perfectionem autem coquitur, quum
 tantisper donec omne aqueum absumptum est. Cuius quidem rei signum est,
 quando spathula extractum, & violenter in aërem proiectum in floccos instar
 niuis crassioris abire videtur. Commistis omnibus spathula assidue eiusdem
 quantitatis saccharum extrahitur, & placentæ modo in tabulam cui farina in-
 sperfa est decidens, in orbem concrefcit. Si verò quid in lebete remanens dur-
 rescit, aqua affusa liquefcit. Rotulæ siue orbiculi concreti sigillatim auferuntur,
 & farina illis adhærens absterfa, in cribrū conijciuntur, & magis calido in loco
 desiccantur, & exiccati tandè in ligneis arculis reconduntur. Morsuli parimo-
 do formantur, nisi quod illud quod in lebete coctum est in tabulam superna sui
 parte humectatam secundum longitudinem effunditur, ligneis quæ tabellis ad-
 positis & vtrinque madefactis cogitur, atque latitudine ac crassitudine morsulorū
 formatur, qui dissecti in locum sicciorem transponuntur, Qui

Qui

Qui hodie medicinam faciunt, vtraque forma componunt e speciebus multorum roborantium Antidotorum, adiectis quibusdam simplicibus affectui congruentibus medicamentis minutissimè tritis, & saccharo in stillaticijs liquoribus conuenientibus dissoluto, ad orbiculorū, aut morsulorum formam redigunt, hoc modo. Coquitur saccharum ad consumptionem liquorum, dein insperguntur pulueres. Massa ex ijs composita ab igne remota, & in planum proiecta secatur in tessellas, quarum singulæ ponderent sesquidrachmam. veluti e sequentibus innotescet formulis, quæ

℞. Specierum diamoschi dulcis, }
 Diambar, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Aromatici rosati, }
 Diacinamomi, } añ drachmam vnam.
 Plereosarchontici, }
 Nucis moschatae, } añ scrupulos duos.
 Macis, }
 Cubebarum, }
 Cinamomi drachmam vnam & dimidiam.
 Caryophyllorum, } añ drachmam vnam.
 Calami odorati, }
 Piperis longi, }
 Lignialoes, scrupulum vnum.
 Mastiches, drachmam vnam & dimidiam.
 Zingiberis, scrupulos duos.
 Cardamomi, drachmam dimidiam.

Cum sacchari candidissimi vncijs sex, dissolutis in liquoribus stillaticijs saluæ & maioranæ, quod satis erit: formentur orbiculi, aut morsuli, pro ægro- tantis arbitrio.

Aliud, quod

℞. Specierum diarrhodôn abbatis, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Diatriosfantalôn, }
 Rosatæ nouellæ, drachmam dimidiam.
 Pastillorum espodio, drachmam vnam.
 Seminum vtriusq; intybi satiui, } añ scrupulos duos.
 Cucumeris, }
 Portulacæ, }
 Lactucæ, scrupulum vnum.
 Santala albi, } añ drachmam dimidiam.
 rubri, }

Cum sacchari albissimi vncijs tribus dissolutis, in liquoribus stillaticijs castu- thæ, & intybi satiui, fingantur morsuli.

Interdum vbi amissas & admodum imbecillas vires reficere ac restaurare studium est, perdicum & caporum pulpas (sic enim Latini vocant partes ani- malium carnosiores) item nuces pineas, amygdalas, vuas passas, & id genus alia medicamenta speciebus Antidotorum commiscuntur: iterum, vt antea, adiecto saccharo, in conuenientibus liquoribus diluto, vt ex sequenti rescri- pto patebit, quod

℞. Pulpæ capi, vnciam vnam.
 Perdici, vnciam dimidiam.
 Testiculorum galli, drachmas tres.
 Nucum pinearum repurgatarum, vnciam vnam & dimidiam.
 Amygdalarum dulcium, vnciam vnam.

h ij Pista-

Compositio-
nis solidorum
ratio.

Pulpæ.

Pistacorum in stillaticio rosarum liquore maceratorū, drachmam vnam & dimidiam.

Seminum quatuor frigidorum maiorum, añ drachmam dimidiam.

Specierum diamargariton, } añ scrupulos duos.
Dianthon, }

Lætificantis Galeni, drachmam dimidiam.

Plereos archontici, drachmam vnam.

Cinamomi selecti, } añ scrupulum vnum.
Ligni aloës, }
Macis, }

Cum saccharo candidissimo, quantum satis erit, in stillaticijs boraginis & echij liquoribus dissoluto, formentur morsuli. Hic nulla certa sacchari quantitas indicata est. Præstat enim in similibus arbitrio pharmacopœi permittere, vt sacchari quantum libuerit adijciat, ne vel friabile planè medicamentum, aut inefficacius, sacchari copia cæterorum vim obruente, reddat. Tempus exhibitionis prædictorum Antidotorum, idem est quod liquidorum. Dant verò vna vice orbiculos duos, aut tres, plus aut minus, pro morbi & corporis ratione. Morsulus quoq; dimidius, aut summum vnus, nisi exiguus admodum fuerit, pro vna vice sufficit. Porro ordinis ratio requirere videtur, vt hoc loco de Tragæis vulgò vocatis confortantibus ageremus: verùm vt de omnibus quæ in puluerem rediguntur, vno in loco tractemus, consultius esse nobis visum est, vt ad caput de Pulueribus tragæas reijciamus.

Tempus exhibitionis.

Tragæa roborantes.

DE ANTIDOTORVM PUR- gantium vsu.

Caput VI.

Liquidorum vsus.

Antidota purgantia, Græcis καθαρτικά vocata, perinde atq; roborantia, duplici forma effinguntur, & in officinis aseruantur, nempe liquida, & solida. Liquidorum is est vsus. Medici huius ætatis duo, aut plura etiam inuicem commiscunt: eaq; in vino, liquoribus stillaticijs, decoctis, iusculis carniū, aut leguminum, pisorum vel cicerum, aut id genus alijs diluta, bibenda præbent: vt ex sequentibus paradigmatis patet, quæ

I.

℞. Antidoti indi maioris, drachmas tres.
Diaphœnicôn, drachmas duas.
Episcopi, drachmam vnam.
Misceantur.

II.

℞. Antidoti è psyllio, drachmam vnam.
Succo rosarum, drachmas duas.
Diaphœnicôn, drachmas tres.
Liquoris stillaticij intybi satiui latifolij, } añ vnciam vnam.
Cichorij, }

Boraginis, vnciam dimidiam.

Commixtis omnibus, fiat potio purgatoria.

Præstat autem semper stillaticijs liquoribus admiscere serapium, quod vim eorundem augeat, & gratius ac iucundius reddat medicamentum, in hunc modum:

℞. Antidoti hamech, } añ drachmas duas.
Diaphœnicôn, }
Diasenæ solutiui, }

Liquoris

Liquoris stillaticij fumiterræ, } añ vnciam vnam,
 Origani, }

Serapij de epithymo, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Interim prædictis antidotis simplicia quædam medicamenta purgantia, quo validior eorundem reddatur & acuatur facultas, adijciuntur: vt sunt, agaricum, rhandum, barbarum hodie nominatum, turpetum, dacrydium, pastilli Alhandal barbaris vocati, & id genus alia: semper tamen his quæ vehementiam eorundem frangere & remittere possunt additis, vt è subiectis rescriptis abundè innotescet, quæ

℞. Agarici selecti, drachmam vnam.

Zingiberis, scrupulum vnum.

Salis fossilis, scrupulum dimidium.

His omnibus diligenter tritis, adijciantur

Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.

Liquoris stillaticij hyssopi, } añ vnciam vnam,
 Calaminthæ, }

Oxymelitis scillitici, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Aliud:

℞. Turpeti mediocriter triti, drachmam vnam.

Masticis, scrupulum vnum.

Antidoti diaphœnicôn, drachmam vnam & dimidiam.

Decocti vuarum passarum, vncias duas.

Mellis rosacei, vnciam vnam.

Commisceantur.

Aliud:

℞. Medullæ castæ fistularis, drachmas sex.

Antidoti diaphœnicôn, drachmam vnam & dimidiam.

E succo rosarum, drachmam vnam.

Pastillorum alhandal, drachmam dimidiam.

Decocti cichorii, } añ vnciam vnam & dimidiam,
 Fœniculi, }

Commisceantur: & fiat potio purgatoria.

Sunt qui in frigidis morbis vinum admisceant, vt eo suauior fiat potio. Sic in calidis non raro zulapium violaceum adijcitur, partim vt alteret, partim etiam vt aluum lubricum reddat: quemadmodum è formula sequenti patebit, quæ

℞. Antidoti hamech, drachmas tres.

Diaphœnicôn, drachmas duas.

Catholicôn, drachmas tres.

Vini optimi, vncias duas.

Serapij de epithymo, vnciam dimidiam.

Misceantur.

Aliud:

℞. Antidoti è psyllio, drachmas tres & dimidiam.

Succo rosarum, drachmas duas.

Catholicæ, drachmam vnam & dimidiam.

Serapij acidi simplicis, vncias duas.

Zulapij violacei, vnciam vnam.

Commisceantur.

h iij

Porro

*Modus mi-
scendorum li-
quidorum
purgantium
medicamen-
torum.*

*A mitiorib⁹
purgantibus
auspicandū.*

*Pondus vsi-
satum.*

*Purgantia
medicamen-
ta nō inconsi-
deratē dāda.
2. Apho. 36.
Ibidē Apho.*

*37.
Odorata fir-
mantia stoma-
chum purgā-
tibus medica-
mentis permi-
scenda.*

*Exhibendi
tempus.*

*Quid a purga-
tione facien-
dum.*

*Non dormi-
endum.*

*Non sudan-
dum a sum-
pta purgati-
one.*

*Antidotū
purgantium
olidorum
vsus.*

Porro in iam dictis liquidis purgantibus. Antidotis commiscendis nullus certus modus præscribi potest. Neque enim omnes, eadem etiam medicamenta, consimili sensu percipiunt. Alij namque ob eam quam induit corpus sensuum duritiam, præpotentiora vix sentiunt medicamenta. Alij rursus vel quævis sensu percipiunt, quemadmodum alij propter fluxam lubricamque meatuum naturam inanitatem, aut cedentis materiae promptitudinem, & instrumentorum mollitiem, mediocribus parent purgatorijs medicamentis. Quapropter præstat semper a mitioribus medicamentis purgatorijs auspicemur, ut scilicet simul laborantis sensus exploretur, simul ut vehementiora tolerare exercitante vsu condiscant ægrotantes: & si quando validioribus uti oporteat, ne vires labefactent intolerabiliorum medicamentorum transitus. Magna igitur prudentia opus est, ne medicus infra quam par sit consistat, aut quod iustum est excedat. Frequenter autem hodie de ijs quæ paulo vehementiora sunt Antidotis purgantibus liquidis drachmas sex, aut paulo plus minusue, pro ætatis, sexus, morbi, anni temporum ratione, & pro sumentis viribus propinant. Ex mitioribus, & ijs quæ alui leuiter mouent, & quorum vis iecur non facile attingit aut transcendit, adeoque sine aliqua perturbatione ac molestia aluum exonerat: ut est, Antidotus e prunis damascenis, e manna, catholica, & similes, plus exhibemus, vnciam nimirum interdum integram. Cauendum autem vniuersimodum erit, ne inconsideranter medicamenta purgantia vsurpentur. Id quod primum fit, si hæc non nisi egentibus, & minimè sanis adhuc existentibus dentur. Nam Hippocrate attestante, qui sano sunt corpore, per medicamenta purgati celeriter exoluuntur. & iterum: Qui corpore sunt commoderato, hos purgare periculosum est. Non rectè etiam vsurpantur, ubi ante humorum morbum efficientium, nisi humores turgeant, concoctionem exhibentur, quod tum dolores, tormina, vertigines, conuulsiones, perfrictiones, animi deliquia, & id genus alias noxas inferat. Minus rectè quoque illa propinant, qui non adijciunt odorata, quæ medicamentorum purgantium infuauitatem & horrendum odorem retundunt, ac stomachum firmant. Quum enim omnia medicamenta purgantia, sola excepta aloë, stomacho aduersa sint, illumque subuertant, atque ei negotium facessant: ut illis permisceantur quæ malitiam eorundem frangant ac corrigant, necesse est. Ad quem vsum mastichem, cinmomum, semen anisi, & id genus alia adduntur. Commodissimè autem propinantur diluculo, ubi scilicet ventriculus ciborum copia non grauat, atque concoctione eorundem iam perfecit, quemadmodum fusiushæc omnia in nostris Institutionibus docuimus. Ab horum sumptione non dormiendum, aut sudandum. vtrumque enim medicamenti sumpti actione impedit ac frangit. In somno enim medicamentum potu ferè concoquitur, eiusque vis ita frangitur & dissoluitur, ut a remotioribus partibus trahere subindenequeat, ut copiosius Com. 14. sect. 4. Aphorismorum monstrauius. Vt non temerè ibidem Hippocrates ita scriptum reliquerit: Eum qui veratrum biberit, ad corporis motiones magis, ad somnos verò & quietem minus ducere oportet. Et iterum: Quum volueris ut veratrum magis ducat, corpus moueto: ubi sistendum esse censueris, somnum inducito, & haud moueto. Non esse autem sudandum, cuius manifestum est, quum sudor sine motu humorum ad exteriora fieri nequeat. Quum autem in purgatione humorum motus ad corporis interiora fiat, sudoris motus qui ad exteriora fit, adeoque humorum motui contrarius planè existit, medicamentorum purgantium tractionem remoretur & impediatur, necesse est. Atque hæcenus quis sit liquidorum vsus indicauimus. Antidota purgantia solida in duplicem formam rediguntur, nempe orbicularè, vel triangularè. Pauca verò sub hac forma hodie in medicorum officinis prostant purgantia medicamenta: nempe Antidotum diaphœnicon, e succo rosarum, diaturpeti, diacartami, Præstaret autem cætera quoque hæc parari

parari forma, quod maximè conducere ijs qui nō instructas secum habent officinas. Hac enim forma parata medicamenta in multos dies, adde etiam septimanas, durare possent, quum liquida paucis admodum diebus situm contrahentiā pereant. Vt plurimum autem ea qua sunt parata forma, citra vllius liquoris adfectionē semuncia, aut drach. quinque pondere propinantur. Interdū prius tusa in iusculo gallinae, galli, aut capri exhibentur. Sunt qui in ijs diluendis etiam iure pisorum, vel ciccerum vtantur. Studendum hac in parte medico erit, vt aegrotanti gratificetur, ne si assumpto medicamento, hunc nauseabundum reddat, illud paulo post vomitu reiciat. Horum nunc formulam vnam & item alteram, propterea eos qui parum adhuc in ijs rescriptis exercitati sunt, & recens ad faciendam medicinam accesserunt, subiiciemus.

*Exhibendi
modus.*

℞. Antidoti ē succo rosarum solidi, vnciam dimidiam.

Per se detur.

℞. Antidoti diaphoenicōn in tabulis, ita em̄ hodie loquuntur, drachmas sex, Propinetur in iusculo capri.

℞. Rotularum diaturpeti, vnciam dimidiam.

Exhibentur per se, aut cum liquore congruente.

DE BOLI PURGATORII VSV.

Caput VII.

Inter multas ac varias medicamentorum purgantium, à medicis, propter aegrotantium mollitiem excogitatas formas, vna etiam est, quam Bolus appellant. Non est autem bolus, nisi medicamentorum purgantium frustulum teres, & in sphaerae modum orbiculare rotundumue, elui aptum, mole sua tantum, quantum bucca commodè capere potest. Sunt verò hac voce, & in eadem quidem significatione, vsi optimi Latinae linguae autores: inter quos minimè postremus Terentius Comicus ita alicubi inquit, Crucior bolus tantum mihi creptū subito è faucibus. Graeci hunc, *βλαμὸς κρεῖττος*, nonnulli Latinorum interpretum Aëtij bucceam nominant. A qua vtique voce diminutiuum Buccella derivatū est. Veteres suas buccellas in clibano, vt ex Aëtio liquet, torrebant, & in panis formam redigebāt. Hodie verò varijs effinguntur modis. Si quidem interdum ex simplicibus tantum medicamentis purgantibus liquore aliquo exceptis conficiuntur, adiecto tamen saccharo: vt è sequenti patebit formula, quae

Bolus quid.

Bucca.

Buccella.

*Bolos cōpō-
nend ratio.*

℞. Turpeti, drachmam vnam.

Seminis anisi,

Mastiches,

Sacchari, scrupulos duos,

Cum melle rosaceo quod satis est excipiantur, & fingatur bolus.

Nonnunquam ex Antidotis tantū purgantibus liquidis, nullo alio simplici medicamento adiecto, saccharo exceptis, hunc scilicet in modum parantur.

℞. Antidoti indi maioris, drachmas tres.

Diaphoenicōn, drachmas duas & dimidiam.

Sacchari, quantum ad excipiendas Antidotōs satis est, fiat bolus.

Conficiuntur etiam aliquando non ex solis liquidis Antidotis purgantibus sed sacchara vocata certorū simplicium, ad roborandū ventriculū, aliasq̄ corporis principes partes, illis commiscuntur: vt ex hoc apparet rescripto, quod

℞. Medullae caliae fistularis, drachmas sex.

Antidoti ē succo rosarum, drachmas tres & dimidiam.

h iij

Sacchari

Sacchari boraginis, }
Echij, } añ drachmam vnam.

Formetur buccella purgatoria.

Construuntur etiam interdum boli ex Antidotis purgantibus solidis, adiectis pulueribus & speciebus simplicium quorundam purgantium medicamentorum, non neglectis ijs quæ vehementiam eorundem retundunt, ac malitiam corrigunt, Atq; hæc omnia serapio, aut alio liquore congruente excipiuntur, hoc quidem pacto:

I.

℞. Pulpæ casia recens extractæ, vnciam vnam.
Rhabarbari optimi, drachmas duas & dimidiam.
Sacchari, quod satis est ad excipiendum: fiat bolus.

II.

℞. Electuarium lenitiui de manna, drachmas sex.
Diaphenicôn, }
Specierum hieræ simplicis, } añ drachmam dimidiam,
Cum saccharo fiat bolus purgatorius.

III.

℞. Florum casia, vnciam vnam.
Specierum hieræ puræ, drachmam vnam,
Cum saccharo, quod satis est fingatur bolus.

IIII.

℞. Diacartami placentarum, drachmas tres.
Turpeti selecti, drachmam dimidiam.
Seminis anisi, }
Mastiches, } añ scrupulum dimidium.
Serapio ex hyssopo excipiantur, & formetur bolus.

V.

℞. Pulpæ casia, drachmas sex.
Rheubarbari, drachmam vnam.
Cum saccharo, quod satis fiat bolus.
℞. Diacatholicôn, vnciam dimidiam.
Rhabarbari, drachmam vnam.
Cum saccharo fiat bolus.

Cæterum in componendis bolis diligentissimè tam simplicium quàm compositorum medicamentorum purgantium pondera sunt expendenda: quod sine horum exquisita notitia vt bolum rectè construamus, fieri non potest. Nam vel plus, vel minus quàm conueniat, ingeramus necesse est, si non cuiusq; medicamenti purgantis pondus cognitum habeamus. Qualia verò sint, libro primo huius Operis exposuimus. hinc igitur eorundem notitia petenda. Cauendum verò vnicè erit, ne vniuersa boli moles duarum vnciarum pondus excedat, quod scilicet maior quantitas vna vice citra fastidium ab ægro deuorari nequeat. Aut si deuorabit, non tamen sine nausea hoc ipsum attentabit, quam subinde facile ventriculi subuersio ac vomitus comitabitur. Hoc loco de Tragæis, seu, vt Nicolaus vocat, Drangæis purgantibus nobis agendum esset. Verùm tractationem de ijs ad caput de Pulueribus reijciemus.

Quantitas
boli.

Tragæa pur-
gantes.

DE DILVTI PURGATORII VSV.

Caput VIII.

Dilutum
aut?
infusio.

Dilutum nunc propriè vsurpamus pro liquore, in quo aliquid certo tempore citra elixationem maceratur, Nostræ ætatis medici Infusionem appellant.

pellant. Purgatorium itaq; dilutū in præsentia, est liquor, in quo medicamenta purgantia concisa, trita, vel in puluerem redacta, vel solida etiam, atq; integra macerantur. Tempus verò quo macerantur purgantia medicamenta, non unum idemq; omnibus statuitur. Interdū enim per horas octo, duodecim, diem, biduum, triduum etiam, pro medicamenti natura, & vario medici scopo & necessitate, vt interim vis eorundem tota in illum liquorem transeat, macerantur. Non autem sola medicamentorum facultas in liquorem abit, sed eius substantiæ etiam portio tenuior. Hinc est, quod dilutū Rha barbari indici vehementius purget, quàm si ipsum per se & citra macerationē propinaretur: quod nimirum crassior eius substantia, & quæ illi inest adstrictoria facultas, in dilutū non transeat, sed in radice maneat. Necessè igitur est, quum amara & acris duntaxat qualitas eius in diluto sit, vt validius tum purget, quod omni sit destitutum adstrictione, qua alius constringi tandem possit. Interdū tamen fieri potest vt crassioris etiam aliquid, præsertim dum quod maceratū est colando valentius exprimitur, aut per rarius colū transmittitur, in dilutū transeat. Colandum igitur, & exprimendum magis aut minus, pro vt plus aut minus purgare, nobis consilium est: & in summa, pro ægri, affectus, & medicamenti natura. Quanto enim medicamenta illa, quibus inest adstrictio, magis exprimentur, tanto minus purgant. Contrà, alia quibus hæc minimè inest, quanto magis exprimentur, tanto magis etiam purgant. Quare quid hac in parte faciendum sit, medicus ex ægrotantis, affectus, & medicamenti natura, vt cōprehensum est, discat oportet. Cæterū macerandi purgatoria medicamenta ratio veteribus parum frequens fuit, ideoq; à recentioribus in diuitū & delicatorum gratiam excogitata. Quorū palato vt planè inseruiant, diluta ipsa quoq; saccharo, & alijs interdum sic condiunt, vt æger se medicamentū haussisse vix sentiat. Quod sanè studium medicorum, nisi metus esset, ne purgantū facultas hac ratione profus sopiretur, non damnandum esset. Est quando vice diluti, iuscule aliquo purgantia medicamenta nodulo ligata incoquimus. Quæ sanè ratio ad decocta magis spectare videtur. In cōponendis autem dilutis, principio necesse est purgantium medicamentorū modum ac pondus rectè teneat medicus. Maius verò esse pondus macerati medicamenti purgatorij, quàm si per se & in substantia propinatur, nempe duplum ferè libro primo à nobis abundè dictū est. Obseruandum etiam, vt purgantib. medicamentis semper cōmiscantur, quæ eorundem vehementiā refrenare possunt. Tempus quoq; & quantisper sint maceranda, vt exprimat necesse est. Quod quantum esse debeat, paulo antè diximus. Vbi verò tempus ad macerandum sufficiens, & à medico præscriptū abierit, atq; medicamenta satis iam macerata sunt, colantur: ac validè (præsertim cum vt plus purgent nobis consilium est) exprimentur. Quo peracto, Antidota purgantia liquida, expresso liquori additis serapijs congruentibus, quo suauior fiat potio, commiscantur, ad eum quem sequentiā rescripta præscribunt modum.

Formula vbi per se sumitur leniens.

℞. Rhabarbari, drachmam vnam.

Serapij è rosis solutiui, vncias duas.

Misceantur.

I.

℞. Rhabarbari Indici selecti, drachmas tres.

Agarici albi, drachmam vnam & dimidiam.

Spicæ nardi, drachmam vnam.

Zingiberis, scrupulum vnum.

Concidantur singula minutatim, & macerentur in liquoribus stillaticijs

Intybi

*Macerandi
tempus.*

*Dilutum
Rha barbari
indici vehe-
menter pur-
gat.*

*Macerandi
purgatoria
ratio à recentioribus ex-
cogitata.*

*Dilutorum
componendo-
rum ratio.*

Intybi fatiui latifolij,
 Cassuthæ,
 Boraginis, } añvnciam vnam.

Durent in ijs per horas duodecim: dein in linteolum mundum cōiecta, validè exprimantur, & colentur: adiectaq; serapij ex Intybo fatiuo latifolio semuncia, fiat potio.

II.

℞. Rheibarbari selecti, drachmas duas,
 Spicæ, scrupulum vnum.
 Agarici in pastillos redacti, scrupulos duos.
 Zingiberis, scrupulum dimidium.

Concisa macerentur horis octo, in liquoribus stillaticijs intybi fatiui latifolij, vncias duas.

Apij, vnciam vnam.
 Vini optimi, vnciam vnam & dimidiam.

Postea probè exprimantur & colentur: adijcianturq;

Antidoti è succo rosarum, drachmam vnam,
 Diaphœnicôn, drachmas duas,
 Fiat potio purgatoria.

III.

℞. Agarici optimi, drachmas duas.
 Zingiberis, scrupulum vnum.
 Salis fossilis, grana duo.

Trita hæc omnia macerantur horis duodecim in
 Vini albi odori,

Liquoris stillaticij absinthij, añ vnciam vnam,
 Fœniculi, vnciam vnam.

Exprimantur subindè, & colentur: adijcianturq;
 Antidoti indi maioris, drachmas duas & dimidiam.
 Oxymelitis scillitici, vnciam dimidiam.

Fiat potio.

IIII.

℞. Turpeti selecti, drachmam vnam, & dimidiam.
 Mastiches, scrupulum vnum.

Trita macerantur horis octo in vini odoriferi vncijs tribus, Dein probè exprimantur, & per colum trañciantur, adijcianturq;

Antidoti indi, drachmas tres.
 Mellis rosacei, vnciam dimidiam.

Commisceantur omnia, & fiat potio purgatoria.

V.

℞. Myrobalanorum flauorum, drachmas duas.

Seminis anisi, } añ scrupulum dimidium.
 Spicæ, }

Trita macerantur diu noctuq; in decocti passarum vuarum vncijs tribus, postea validè exprimuntur: & adijciuntur

Antidoti è succo rosarum, drachmas duas.
 Eprunis damascenis purgatorij, drachmas tres & dimidiam.

Zulapij violacei, vnciam dimidiam.
 Miscentur, & fit potio.

Atq; hætenus solennes ac consuetas omnium ferè quæ macerantur medicamentorum purgantium formulas recensuimus, Sunt tamen qui pro humorum

rum

rum in corpore redundantiū diuersitate, peculiaria decocta pro purgantibus medicamentis macerandis cōficiunt. Verbi gratia, vbi sanguis plus iusto auctus incaluerit, decoctum ē prunis, myxis, ziziphis, oxyphœnicis, & id genus alijs fructibus adiectis quatuor seminibus frigidis adornant. Sin pituita exuperat, ē seminibus atq; radicibus quæ obstructiones tollunt, crassosq; humores incidunt, decoctum parant, cuius exemplum infra in capite de Decoctis recitabimus. Si flaua bilis exundare cœperit, ē violis, intybis, lactuca, & eiusmodi quæ feruorem bilis obtundere valent, decocta faciunt. Quæ quidem ratio quum sit parum, vt diximus, vsitata, ideo eius vnicum duntaxat exemplum subijciemus.

Peculiaris diluti componendi ratio.

VI.

℞. Ficum, numero decem.

Vuarum passarum purgatarum, vnciam vnam.

Glycyrrhizæ repurgatæ, vnciam dimidiam.

Myxarum, } añ numero septem.

Ziziphorum, }

Cinamomi selecti, scrupulum vnum.

Intybi fatiui vtriusq; } añ Manipulum vnum.

Violarum, }

Rosarum, }

Seminum quatuor frigidorum maiorum, añ drachmam vnam.

Coquantur tantisper in aqua iustæ quantitatis, dum medieta relinquantur.

Deinde in decocti huius per colum transfusi vncijs tribus macerentur per noctem,

Rhei barbari, drachmas tres.

Spicæ, drachmam vnam.

Rosæ validè expressis, & per colum transmisis, addatur semuncia Zulapij violacei, & fiat potio.

DE CATAPOTIORVM VSV.

Caput IX.

Qum propemodum omnes purgantium medicamentorum hodie vsitata formas hæctenus exposuerimus, vt de catapotijs etiam, quod illorum vsus hac ætate frequentissimus sit, agamus necesse est. Porrò *καταπότιον* Græcis medicamentum est, quod integrum deglutitur, à *καταπίω*, quod deglutire significat, ita dictum: Latinis à parua pilæ similitudine, & figura quam referunt, Pilulæ nominantur. Catapotia verò vt facilius ab ægrotis deuorentur, & vt moram in ventriculo longiorem agant, atq; à remotioribus in ipsum & intestina humores vacuandos attrahant, à medicis sunt excogitata. Massa enim durior, qualis est catapotiorum, ægrius à ventriculo comminuitur: ob idq; tardius agit. Liquida verò contra confestim vacuant, & simul vacuantur. Sunt etiam inuenta, vt simul deuorentur, ne suo ingrato sapore linguam vitient, & ne ventriculum per se satis humidum, nouo humoris genere degrauemus. Quia verò fieri non potest, vt tam celeriter deglutiantur, quin aliquid in suauitatis post se relinquunt: ideo folijs auri, carne fructuum, vel alio quopiam simili interiecta, vel in cinamomi, aut similibus rerum odoratarum pulueribus volutata exhibentur. Caterum quæ citò agere volumus catapotia, damus admodum mollia, præcipue quibus imbecillus est ventriculi calor, ideoq; illa liquore aliquo, aut melle emolliuntur. Quæ diu seruanda sunt, ea non ex solo stillaticio liquore, aut solo succo formari debent, quòd citius siccantur, vel situm contrahant: nec vires simplicium cohibent, sed serapijs actionem eorundem iuuantibus, vel alio, & glutinoso & iucundo humore formentur.

Catapotium.

Pilula.

Catapotia cur excogitata.

Qui

*Catapotiorum
in quantitate
differentia.*

Qui hodie medicinam faciunt, catapotiorum triplicem in quantitate differentiam statuunt. Quaedam enim ceteris maiora effingunt, ut scilicet diutius in ventriculo morata, validius ad se noxios humores trahant. Eiusmodi sunt, quae caput potissimum expurgant, ideoque ab hisdem Capitalia nominantur. Nonnulla minima, cum alijs collata, fingunt, ut nimirum ocyus in ventriculo dissolvantur, permutenturque. Atque haec quidem ventriculum magis confortant, minusque purgant. Eius generis sunt aromatica, siue alephangina: & pestilentialia, seu Ruffi vocata. Aliqua mediocri quantitate formantur, ut sunt cetera ferè omnia catapotia. Tempus exhibendorum catapotiorum fortium, & potentius à

*Exhibendi
tempus.*

toto corpore trahentium, idem quod aliorum medicamentorum purgantium, nempe matutinum, esse debet. Hoc enim tempore natura, quae cibum uniuersum probè iam concoxit, medicamento in humorum expulsionem adinucleatur. Alijs verò temporibus circa ciborum concoctionem occupata, medicamentorum actionem iuuare non potest. Quapropter medicamentum naturae auxilio destitutum, minus vacuat. Alimentum praeterea, naturae actionem inter-

*Error medicorum nostri
temporis
damnatus.*

turbans, corrumpit, adeoque non contemnendam noxam infert. Damnanda igitur modis omnibus nostri seculi medicorum consuetudo venit, qui vesperi duabus aut tribus à coena horis maiora catapotia, minora verò totidè ante coenam horis sumenda esse praecipunt. Nam haec non solum rationi iam expositae, sed & veterum auctoritati aduersatur. Ex multis autem vnum produxisse

Obiectio diluitur.

Paulum, satis sit, qui lib. 7. ca. 4. ita ea de re scriptum reliquit: Qui vesperi medicamentum purgans exhibent, aut à cibo, noxam inferunt: quippe alimentum corrumpit, humoremque minus vacuat. Hortor itaque amantes veritatis, ut à deterrima, & non sine magno errore introducta consuetudine recedant, nec cum multis errare subinde pergant. Non latet autem, quosdam hoc loco Galeni auctoritatem nobis opponere, ut qui lib. 14. Ther. methodi, cap. 8. pilulas ex aloë, colocynthide & scammonia cuidam aegrotanti tumore linguae laboranti exhibuerit. Verum si historiae huius uniuersas circumstantias expendant, nihil illorum errori patrocinarì Galenum experientur. Nam etsi vesperi dedit, tamè ieiunio adhuc dedisse constat. Morbus namque, quo ille laborauit, acutus fuit, ideoque tenuè victus ratione requisit: ut verisimile sit, illum nihil comedisse. Et Galeni temporibus tam exquisita victus ratio, sanorum etiam erat, ut in coena nihil sumerent, aut saltem exiguo cibo vterentur. Praeterea à prandij tempore usque ad vespertinum satis spacij fuit, in quo exquisitè cibum illum, quem sumpsit, pro huius aetatis more exiguum, concoquere exquisitè potuit. Denique si idem paulo ante pilularum exhibitionem aliquid cibi sumpsisset, haud dubie Galenus silentio minimè transisset. Proinde vana spe lactantur, qui ex hoc loco sui erroris patrociniū querere se posse putant. Nec temerè à nobis dictum est, catapotiorum fortium. Nam praedicta exhibendi ratio non in omnibus catapotijs seruanda erit. Est enim ubi ventrem totum inferiorem, ventriculum, & primas venas leuiter exonerare consilium est, & nausea abundè stomachum roborare. Quare tum catapotijs leuibus utendum, qualia sunt aromatica dicta, Ruffi, mastichina, ex aloë, & quae ante cibum à consueto utendi tempore à nonnullis hodie nuncupantur. Haec enim hora vna ante epulas, aut etiam post exhibentur, tuncque parua quantitate sumpta, abundè purgant, vnaque potum & cibum absque noxa deturbant. Quod profecto vacationis genus in primis ventriculo magna copia pituitae referto conducit. Quippe redundans humor tunicis ventriculis adhaerens facile tum eluitur, & medicamenti vis in partis substantiam ad vires reficiendas promptissimè penetrat, qui sanè est praecipuus instituti scopus. Reliquum catapotiorum genus, consuetum exhibendi tempus non mutat, & matutinis horis cum ceteris purgantibus medicamentis deuorandum

propri-

propinatur. Sub matutina verò hora complectimur etiam mediã noctem, modo qui assumpturi sunt catapotia leuissimè cœnarint, & id quod post primum somnum est tempus. Componendorum Catapotiorum ratio hodie vsitata eius modi est. Aliquot catapotiorum genera, tria nimirum, plura aut pauciora, inter se commiscet, & rarò vnus generis catapotijs vtuntur. Addunt ferè semper, quod illorum vehementiam augere potest, verbì gratia, aloën, dacrydium, agaricum in pastilli formã redactum, & eum qui Arabibus Alhandal dicitur. Hæc omnia subinde tusa in mortario, cum stillaticio aliquo succo, vel liquore, aut serapio conueniente, in catapotiorum formam iterum cogunt: & ea subinde cinamomo, vel auro obuoluunt, vt minori negotio deuorentur, vt etiam paulo supra diximus. Vt facilius deuorentur prunorum aut pomorum pulpa inuolui possunt, vt & pane azymo vino molliter perfuso. Alexander Trallianus ex ouo forberi præcipit. Nullo etiam negotio serapio aliquo, verbì gratia, rosaceo solutiuo illita deglutiuntur. quod aliquot rescriptis palàm faciemus, vt instar illorum alia condi queant.

Componendorum catapotiorum ratio.

I.

℞. Pilularum alyphanginarum,
Aggregatiuarum, } añ scrupulum vnum,
E hiera simplici,

Aloës optimæ, scrupulum dimidium.

Dacrydij, grana duo.

Cum stillaticio fœniculi liquore fingantur pilulæ duodecim, & in cinamomi puluere voluentur.

II.

℞. Catapotiorum ex agarico,
Stomachicorum, } añ drachmam dimidiã.

Agarici, in pastillos redacti, scrupulum dimidium.

Dacrydij, grana tria.

Cum stillaticio hyssopi liquore, formentur catapotia nouem.

III.

℞. Pilularum azaïareth, scrupulos duos.

Lucis maiorum, scrupulum vnum.

Sine quibus esse nolo, scrupulum dimidium.

Pastillorum alhandal, grana quatuor.

Mastiches, grana duo.

Cum stillaticio liquore eufrafiæ, fingantur pilulæ vndecim.

Interdum catapotijs compositis simplicia quedam medicamenta purgantia, adiectis etiam ijs quæ vehementiam eorundem corrigunt ac frangunt, addere solent: hunc quidem in modum.

℞. Pilularum cochiarum, scrupulos duos.

Azaïareth, } añ drachmam dimidiã.
De hiera composita,

Agarici in pastillos digesti, scrupulos duos.

Myrobalanorum cepulorum, scrupulum vnum.

Mastiches, scrupulum dimidium.

Turpeti selecti, scrupulum vnum.

Seminis anisi, scrupulum dimidium.

Granorum pœoniæ, numero tria.

Stichadis, scrupulum vnum.

Castorij, grana tria.

i

Cum

Cum serapio estichade formentur catapotia ex vna drachma septem, auroque tecta deglutiantur.

Pondus exhibitionis.

Pondus exhibitionis catapotiorum magna ex parte drachma vnus pondus non excedit. Licet tamen interdum plus, nonnunquam etiam minus, quanquam raro, pro corporum & naturarum diuersitate, exhibere. Reliqua illis cum ceteris purgantibus medicamentis communia sunt.

DE VSV EORVM QVAE VOMITUM ELICIUNT.

Caput X.

Vomitum cientium differentia triplex. Leuia. Mediocria.

Vehementia.

Medicamentorum, vomitum cientium, triplex est differentia. Quaedam enim leuiter admodum vomitum mouent. In quorum numero sunt, aqua calida, & hordei decoctum, pota: item ficuum multa comestio, Aescopici illius ferui exemplo: oleum, primis digitis eo tinctis, faucibusque immixtis ac intrusis, ingestum. Praeterea serapium acidum, oxymel, & aqua mulsa. Alia mediocriter vomitum cient: ut sunt, anethi flos & semen, rapi item, atriplicis, & crucae semina. Denique raphani radix cortex praesertim eius, & semen, betonicae narcissi, & cucumeris satiuu radices. Nonnulla sunt, quae cum vehementia vomitum eliciunt: veluti, uterque elleborus, cucumeris syluestris radix, sesamoïdes, daphnoïdis folia, sparti flores, semina & filiquae: nux item vomica appellata, & id genus alia. De his omnibus tribus generibus paradigma & exempla subiiciemus.

Leue:

℞. Decocti hordei, vncias duas & dimidiam.
Olei communis,
Oxymelitis simplicis, } añ vnciam vnam,

Commixtis omnibus, fiat potio.

Mediocre:

℞. Florum anethi,
Atriplicis, } añ Manipulum vnum.

Seminis raphani, drachmam vnam.

Rapi, drachmam dimidiam.

Radicis betonicae, drachmam vnam & dimidiam.

Hyssopi, Manipulum dimidium.

Coquantur singula in aqua iustae quantitatis ad tertias, dein colo transfundantur: &

℞. Decocti colo transfusi, vncias quatuor.

Oxymelitis simplicis, vncias duas.

Commixtis omnibus, fiat potio.

Vehementia:

Qui validiora medicamenta, potissimum elleborum, sumpturi sunt, ij diebus aliquot incidentia, tergentiaque praesumere debent. Eosdem quoque exilem cibum praesumpsisse iuuat. Corpus etiam lauacro, & quiete humectandum. Id quod maxime faciendum, vbi strangulatus suspicio metusue imminet, aut imbecillitas subest. Munitis enim alio cibo corporibus, vomitus nihil periculi minatur. Vehementis vomitorij hoc adijcere rescriptum volumus:

℞. Atriplicis,
Asari, } añ Manipulum vnum.

Seminis genistae,
Sesamoïdis maioris, } añ drachmam vnam,

Bulbi vomitorij, drachmam dimidiam,

Radicis

Radiciſ ellebori albi, ſcrupulum vnum.

Coquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias, dein colentur.

℞. Decocti colo transfuſi, vncias tres & dimidiam.

Oxymelitis ſcillitici, vncias duas & dimidiam,

Miſceantur.

Potiones, quæ vomitus ciendi gratia bibuntur, tepidæ affatim ſumendæ ſunt: ita enim ad concitandum vomitum magis ſunt efficaciſ. Immittenda etiam interdum penna oleo intincta in gulam, ad irritandam expultricem facultatem. Quæ mediocriter vomitum eliciunt medicamenta, ieiunis etiã propinari poſſunt. Ellebori præparationem, ſi quis eo ſolo vti velit, oſtendimus Sectione 4. Aphoriſ. com. 13. Meſura decocti vomitorij ſint vnc. quatuor cum vncijs duabus oxymelitis.

DE SACCHARORVM ET CONDITORVM Vſu.

Caput XI.

Solenne eſt hoc tempore, vt ſtirpium flores & alia complurima ad dulcorationem & conſervationem ſaccharo vel melle condiantur: id quod non temerè, quod hæc conditura ars ægrotis magnum momentum affert, dum eo inuento medicamenta aliò qui per ſe fatiſ ſaſtidiſta, ita condulcantur, vt ſtomacho & palato grata ſint, aut etiã in plures annos integra, & veluti recentia durent. Sic hodie flores ſtirpium multarum ſaccharo condiantur, & ob id flores ſaccharati rectiſſimè appellarentur, verbi gratia, violæ, vel roſæ ſaccharatæ. Tamen vſus obtinuit vt Sacchara, & cõſerua magis violarum, roſarumq; nominentur. Cæterum olim non tantum ex floribus, verum etiam è ſtirpium ſuccis conficiebantur: quemadmodum ex Actuariò, recentiore Græcorum ſcriptore, abundè liquet: qui loſacchar, id eſt, violaceum ſaccharum, ex violarum ſucco & ſaccharo factitatum medicamentum eſſe, memoriæ prodidit. Conditum quoq; voce hodie aliter, ac olim, vtuntur medici. Veteribus enim conditum erat, quod ex aromatibus, & alijs odoriferis medicamentis vino & melle incoctis parabatur, quale eſt conditum calculoſ frangens Pauli, & conditum Oribafi ad calculum in veſica conterendum, & conditum aliud piperatum. Hodie verò Condita appellantur medicamenta, quæ ſaccharo vel melle, vel vtroq; condiantur & dulcorantur, vt gula & ſtomacho, vt dictum eſt, ſint grata, & diu integra ſeruari poſſint, & recentibus proxima. Condiuntur autem hodie maximè fructus, radices, & ſemina. Et Conditum nomen recentiores ad ea etiã medicamenta referunt, quorum ſemina & radices ſaccharo teguntur & incruſtantur. Sic ſemina coriandri, aniſi, fœniculi, carei, & alia: item pimpinellæ radices ſaccharo tectas & incruſtatas, Conditas hodie vocamus, quæ magis propriè fortè Bellaria & Tragemata dicerentur. Porrò quod ad vſum ſaccharorum & conditorum attinet, ſciendum, interdum per ſe, citra aliorum medicamentorum acceſſionem, in vſum vocari. Nonnunquam eis permilcentur Antidota, quæ certis corporis partibus robur addunt, adiectis eorundem ſpeciebus, & paſtillis congruentibus: item medicamentis alijs ſimplicibus eiufdem facultatis, & ſerapio aliquo excipiuntur: vt è ſequentibus formulis patebit. Sic parata enim medicamenta quæ mediæ ſint conſiſtentia, neq; fluida nimis, neq; dura & ſicca, facile ægroti palatum alliciunt: conſeruis iſtis plerumq; largiore humore diffluentibus, & pulueribus ſeu ſpeciebus, aut antidotiſ moleſta ſoliditate præditis.

I.

i ij

℞. Sacchari

Sumendæ ratio.

Flores ſaccharati.

Conſerua.

Conditum.

Saccharorum & conditorum vſus.

℞. Sacchari rosacei veteris, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Diacotoneon sine speciebus, }
 Diatrion fantalon, vnciam vnam.
 Pastillorum è spodio, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Terralemnia, }
 Radicis symphyti maioris, drachmam vnam,
 Bistortæ, drachmam dimidiam.
 Balauftiorum, } añ scrupulos duos.
 Boli armenij, }
 Sanguinis draconis, }

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum satis erit.

II.

℞. Sacchari florum betonicæ, } añ drachmas tres.
 Lauandulæ, }
 Rosmarini, }

Maioranae, } añ drachmas duas & dimidiam.
 Saluiæ, }
 Pæoniæ, }

Antidoti diambaris, vnciam dimidiam.

Acori conditi, drachmas septem.

Corticum myrobalanorum, cepulorum conditorum, vnciam vnam.

Zingiberis conditi, drachmas tres.

Specierum dianthos, } añ drachmam vnam.
 Diamoschi dulcis, }
 Aromatici rosacei, }

Serapij è stichade, quod ad excipiendum sufficiet.

III.

℞. Conferuæ cichorii, } añ vnciam vnam.
 Betonicæ, }
 Saluiæ, }

Zingiberis conditi, } añ vnciam dimidiam.
 Radicis pimpinellæ conditæ, }

Specierum dialachæ, } añ drachmam vnam.
 Diatrion pipereon, }
 Dianisi, }

Serapij ex Eupatorio, quantum ad excipiendum satis erit.

Adeorum rescriptorum exempla, infinita alia strui possunt: quapropter ad aliorum vsum indicandum progrediemur.

DE ECLEGMATVM VSV.

Caput XII.

ἐκλέγματα.

Linctus.

Loch.

Vsus eclegmaticum.

GRÆCIS ἐκλέγματα, & ἐλέγματα, & ἐκλιτὰ, medicamenta sunt, quæ linguntur & lambuntur verius quàm deuorantur ac si dicas lingibilia, & retenta in ore, aut linguæ subdita, paulatim liquefcunt, tabescunt uè. Latinis linctus, & eclegmata appellantur. Nostræ ætatis medicis Mauritanam sectantibus medicinam, Loch vel Lohoc nominantur. Est autem medicamentum ad thoracis & pulmonis vitia efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum educendum idoneum. Porrò quotidianus vsus obtinuit, vt eiusmodi Loch inuicem commisceantur. Quanquam interdum etiã per se citra reliquorum accessionem fumuntur. His igitur alia quedam tum simplicia, tum composita medicamenta, pulmonis

monis & thoracis vitijs conuenientia permiscetur: vt est, diatragacanthē antidotum, diapenidiōn, pastilli pectorales appellati, catapotia bechica dicta, succus glycyrrhizæ, tragacantha, saccharum candefactum, gummi arabicum, & id genus alia tenacia, vt diutius in pulmone & thorace retenta, actionem suam exerere possint. Item Conseruæ appellatæ, antidota roborantia, cum eorundem speciebus, vt è subiectis patebit formulis.

I.

℞. Ecligmatis sani & experti, drachmas duas.
 E scilla, drachmam vnam.
 E pineis nucibus, } añ drachmas duas & dimidiã.
 Pulmone vulpis, }
 Diapenidiōn, } añ vnciam dimidiã.
 Diatragacanthē, }
 Specierum diaireos, drachmam vnam & dimidiã.
 Pastillorum pectoralium, drachmas tres.
 Succu glycyrrhizæ, drachmam vnam & dimidiã.
 Radicum inulæ, scrupulos duos.
 Ari, scrupulum vnum.

Serapij è marrubio, quantum ad excipiendum fatis est.

II.

℞. Sacchari violacei, } añ vnciam dimidiã.
 Nymphææ, }
 Rosacci, }
 Boraginis, } añ drachmas tres.
 Cichorij, }
 Diarrhodōn abbatis, vnciam vnam.
 Eclegmatis de papauere, drachmas tres.
 Specierum diatriōn fantalōn, drachmam vnam & dimidiã.
 Tragacanthē, drachmam vnam.

Zulapij violacei, quantum ad excipiendum sufficit.

Exhibentur quouis tempore ante & post cibum sumptum, nucis auellanæ, aut fabæ quantitate. Potissimum autem diluculo & vesperi. Præstat, vt ponderè vnus vnciæ lambendo sumantur. Detinentur in ore, donec sua sponte liquefiant, atq; adeò paulatim descendant, & per asperam arteriam ad pulmonem & thoracem perueniant. Proinde quum crassum & lentum pus, aut similis pituita ex thorace aut pulmonibus educenda est, ecligmata liquore multo ad rem præsentem idoneo sunt diluenda.

Exhibitionis
tempus.

DE ZVLAPIORVM VSV.

Caput XIII.

Actuarij & alij recentiores Græci, barbara quidē voce *ζυλάπιον* vel *ζυλοπιον* *Zulapium.* *Iulebum.* appellat id medicamentum, quod alij Iulapium, alij Iulebum siue Iulepum nominant. Fit autem è stillaticio liquore, vel rectius è succis cum saccharo coctis. Saccharū enim succos à putrefactione conseruat. Seplastarij à legitima componendi Zulapiorum ratione, auaritiæ stimulis agitati, recedunt, vt copiosius libro secundo huius Operis diximus. Nam vt horum componendorum rationem hic doceamus, non est necesse, quòd id ipsum loco iam citato præstiterimus. Cæterum in Zulapiorum vsu hodie quidam religiosè obseruant, vt simplo Zulapiorum ponderi, stillaticiorum liquorum quadruplum respondeat. Quod fit in ijs Zulapijs qui non coquuntur, de quorum compositione hic

Seplastarij
auaritia.

Vsus Zulapiorum.

i iij agimus.

agimus. Verbi gratia, si Zulapiorum pondus sit uncias tres, liquorum stillaticiorum esse debent uncias duodecim, ut è sequenti manifestum sit formula, que

℞. Zulapij violacei, } añ unciam vnam & dimidiam.
Rosacei, }

Liquorum stillaticiorum intybi fatiui, }
Oxalidis, } añ uncias tres.
Boraginis, }

Commisceantur inuicem, ac fiat potus.

Actuarius.

Actuarius, inter Græcos non contemnendæ autoritatis scriptor, ex varijs simplicibus medicamentis zulapia componit, non ut hodie fit, ex vno duntaxat & aqua. Ad quam utiq; componendi rationem respicere videntur, qui zulapijs admiscent serapia, stillaticios liquores, odorata, & species: ut è subiectis re scriptis omnibus innotescet, quæ

I.

℞. Zulapij violacei, } añ unciam vnam.
Serapij è glycyrrhiza, }

Decocti hordeacei, uncias tres.

Cinamomi, unciam vnam.

Stillaticiorum liquorum tusilaginis, } añ uncias duas.
Scabiosæ, }

Commixtis omnibus fiat potio, qua ad esculenta vtatur æger.

II.

℞. Serapij è mentha, unciam vnam.

Ex eupatorio, unciam vnam & dimidiam.

Hyssopo, unciam dimidiam.

Liquorum stillaticiorum origani, } añ uncias quatuor.
Menthæ, }
Buglosi, }

Cinamomi selecti, } añ scrupulos duos.
Caryophyllorum, }

Specierum aromatici rosacei, drachmam dimidiam.

Diambar, scrupulos duos.

Commisceantur singula, & fiat potio.

Vfus prioris potionis in febribus esse potest, & alijs calidis morbis, ubi vini vices, quo tum abstinendum est ægris, supplet. Alterius in frigidis, tussi præfertim, vfus esse potest.

DE SVCCORVM MEDICATORVM VSV.

Caput XIII.

Succi medicati.

Rob.

Mina.

Sapa.

Ϛημια.

σικαριον.

SVCCOS medicatos cum Actuario ipso vocamus eos, qui primò purgantur, & defecantur: dein verò solis aut ignis calore sic densantur, ut longiore citra corruptionem tempore asseruari valeant. Arabes, & nostri temporis medici, Rob & Robub appellant. Ex quorum etiam numero est is quoq; quem barbara voce Miuam vocant. Sic autem nominant succum fructuum, eo vsq; decoctum, ut sapa aut mellis consistentiam accipiat. Sapa verò non est nisi mustum ad tertiam partem decoctum. Græcis *Ϛημια*, & *σικαριον* dicitur. Sapa calefacit, dolores mitigat, quia rosionis expers est, discutit, & concoquit. Magnam quoq; saporis gratiam ad intinctus habet. Nutrit, & aluum lenit. Quòd si verò ad dimidiam

Etiam partem per decoctionem mustum redactū fuerit, Defrutum Latinis nuncupatur. Vbi verò tertia deperdita, duæ partes remanserint, Caranum vocatur. Succis autem medicatis sic hodie vtuntur medici in suis rescriptis. Commiscent illos roborantibus antidotis tum liquidis, tum solidis: item saccharis, adiectis aliq̄ medicamentis simplicibus idoneis, serapio aliquo exceptis, quemadmodum sequens formula perspicue demonstrat, quæ

℞. Succī medicatī ē ribes, }
 Diamoron, } añ vnciam dimidiā.
 Hydromalōn, }
 Diacotoneon sine speciebus, drachmas sex.
 Sacchari rosacei veteris, vnciam vnam.
 Radicis symphyti maioris, } añ drachmam dimidiā.
 Bistortæ, }
 Boli armenij, }
 Balaustrorum, } añ scrupulum dimidium.
 Sanguinis draconis, }
 Pastillorum ē spodio, } añ drachmam vnam.
 Terra lemnia, }

His quibus opus est, in puluerem redactis, singula commisceantur: & cum Serapio myrtino, quantum sufficit, ad mellis consistentiam coeant. Sunt qui succos medicatos cum stillaticijs liquoribus instar Serapiorum, de quorum vsu sequenti capite dicemus, permisceant: vt è sequenti paradigmate patebit, quod

℞. Succī medicatī ē berberis, vnciam vnam.
 Hydromali simplicis, } añ drachmas tres & dimidiā.
 Diacaryōn, }
 Liquoris stillaticij plantaginis, } añ vnciam vnam.
 Oxalidis, }
 Fragorum, }
 Misceantur, fiat potio.

Vt imur autem illis perinde atq̄ conseruis & serapijs, tum potissimum, vbi adstrictionis nobis incumbit necessitas.

DE SERAPIORVM VSV.

Caput XV.

Serapium vocat Actuarius, compositionem eam, quam hodie voce alta magis vsitata Syrupum nominant. Sic verò appellant succos vel medicamenta, cum melle vel saccharo, vel vtroq̄ simul, donec concreuerint, & iustam consistentiam consequantur, decocta. Qui hodie faciunt medicinā, in breue & longum (sic enim loquuntur) digerunt serapium. Breue, quod parum aquei in se humoris habet, appellat: alioq̄ nomine comune vocant. Longum, id est, aquo-
 sum, q̄d ad perfectionem non sit coctus, & humoris aquei in se multum contineat, esse dicunt: alioq̄ nomine Decoctum nuncupant. Differt itaq̄ Serapium proprie dictum à decocto duratione, consistentia & suauitate. Serapium enim probe coctum vltra annum etiam interdū citra corruptionem durat, & efficax existit: decoctū verò vix vltra septimū diem seruari potest quin corrumpatur. Præterea Serapium ad iustam spissitudinem decoquitur: decoctum verò, quod plus aquei humoris retineat, nequaquā. Deniq̄ serapium plus sacchari aut mellis q̄ decoctum accipit, ideoq̄ suauius & gustui gratius est. Porro in serapijs

i iij com

Defrutum.
 Caranum.
 Vjus.

Serapium.
 Breue, siue
 commune.
 Longum.
 Decoctum.

*Miscendorū
serapiorum
ratio.*

commiscendis omnes propemodum hodie medici hunc obseruant morem, vt ea cum stillaticijs liquoribus idoneis ac conuenientibus permisceant, ac ita potanda prebeant. Et in ijs confundendis religiose admodum obseruant, vt sit dupla liquorum stillaticiorum ad simplam serapiorum mensura, quemadmodum e sequentibus formulis luculenter admodum apparebit. Tamen licebit interdum, ita postulante & ægri, & morbi natura, plus aut minus de serapijs & aquis stillaticijs exhibere. Parum serapiorum, & multum stillaticiorum liquorum, vbi sitis vrget & infestat. Plus serapiorum, minus stillaticiorum liquorum, vbi quæ in ventriculo, & alijs vicinioribus sunt partibus, alterare consilium est. Nunc paradigmata subijciemus, quorum

I.

℞. Serapij violacei, vnciam vnam.
Intybi fatiui, vnciam dimidiam.
Liquoris stillaticij cichorij,
Intybi fatiui latifolij, } añ vnciam vnam.
Borraginis, }

Misceantur.

II.

℞. Mellis rosacei colati,
Oxymelitis simplicis, } añ vnciam dimidiam.
Serapij calamintha,
Liquorum stillaticiorum hyssopi,
Calaminthæ, } añ vnciam vnam.
Fœniculi, }

Commisceantur.

III.

℞. Serapij mentha, vnciam vnam.
Hydromali compositi, vnciam dimidiam.
Liquoris stillaticij absinthij, vncias duas,
Menthæ, vnciam dimidiam.
Misceantur.

*Exhibitionis
tempus.*

Atq; hæc breuium nominatorum serapiorum commiscendi ratio est. Quo autem pacto longa sint construenda serapia, sequenti capite dilucidè explicabitur. Exhibentur frequenter appetente diluculo serapia, antea quidem igne, aut feruente aqua, instar aliorum liquidorum medicamentorū, quæ à ieiunis hauriuntur, calefacta. Nonnunquam etiam vesperi, & iam dormituris propinantur: idq; potissimum fit, vbi somni conciliandi gratia sumuntur.

DE DECOCTIS PARANDIS.

Caput XVI.

*Præparantia.
Alterantia.
Mixta.
Magistralia.
Purgantia.
Decocta vn-
de parentur.*

DEcoctorum varia sunt genera. Quædam enim ad præparandos tantum, & alterandos humores vsurpantur: quædam verò non tantum in hoc vt præparent & alterent, sed & vt simul purgent, aliosq; multos effectus in diuersis partib. corporis præstent, adhibentur, quæ hodie suo more Magistralia appellant. Sunt etiã nonnulla quæ priuatim purgãtia vocantur decocta. De quibus omnib. rescripta subijciemus ordine: modò prius è quibus rebus decocta componantur, ostendamus. Parantur autem decocta maximè è stirpium radicibus, folijs, surculis, fructibus, seminibus, corticib. & lignis. Et vsus obtinuit, vt foliorum quantitas fasciculorū manualiū seu manipulorū: fructuū verò propemodum omniū, demptis pãsis vuis, & oxyphœnico, numeri: reliquorum autem, ponde-

ponderis adiectione aestimetur. Observant etiam, medicinam hodie facientes, *Ponderum in decoctis ratio.* ut plerumque è radicibus sumant vncias tres, è folijs fasciculos manipulares quinque, è seminibus drachmas quatuor, quinque aut sex: è floribus pugillos quatuor, aut totidem manipulos. Reliquorum pondera & mensuræ medici industriae relinquuntur. Coquuntur autem hæc omnia nunc ex aqua, tum simplici, qualis est fontana & pluvia, tum medicamentosa, qualis est stillatitius liquor, marina, falsa, aluminosa: nunc ex alio humore, vino, verbigratia, aceto, sero, vel quouis alio, ut in hunc scilicet medicamenta vires suas deponant. *Aquarum & liquorum mensura.* Aquarum autem & liquorum, in quibus prædicta coquuntur, mensura, raro duas libras, vel summum tres excedat: quod maior eius quantitas non solum prædictorum vim & efficaciam frangat, & obtundat, imò etiam causa sit, ut anteaque tota ab ægrotante hauriatur & absumatur, corruptionem induat. Postquam decocta sunt hæc ponderum & mensurarum ratione medicamenta, exprimuntur, & mox ceu inutilia abijciuntur. Exprimuntur autem horum quædam valenter, alia leniter, pro rerum coctarum & humoris, in quo incocta sunt, natura, & vario medici scopo. Cuiuslibet quoque libræ aquæ & liquoris, ne id silentio transeamus, sacchari aut mellis libra dimidia, ut plurimum, adijcitur. Quod si etiam decoctum quibusdam odoramentis, ut suavius fiat, condire voluerimus, cuius libræ decocti drachmas duas odoramentorum permiscebimus. Nunc ea quæ diximus, aliquot paradigmatibus declarabimus, orsi ab eo quod flavam alterat bilem. Hoc verò

I.

- ℞. Florum violarum, }
 Rosarum, } añ Manipulum vnum.
 Cichorii, }
 Nymphaeæ, }
 Foliorum intybi sativi latifolij, } añ Manipulum vnum & dimidium.
 angustifolij, }
 Lactucæ, } añ Manipulum vnum.
 Portulacæ, }
 Vuarum passarum, exemptis acinis, vnciam vnam.
 Prunorum damascenorum, numero undecim.
 Zizyphorum, numero novem.
 Oxyphœnicôn, vnciam vnam.
 Seminum intybi sativi vtriusque, añ drachmam vnam & dimidiam.
 Melonum, } añ drachmas duas.
 Cucurbitæ, }
 Portulacæ, drachmam vnam.
 Radicis cichorii, vnciam dimidiam.
 Glycyrrhizæ, vnciam vnam & dimidiam.
 Cinamomi selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Decoctum frigidum.

Coquantur singula in tribus aquæ fontanæ libris, donec dimidium absumentur. Dein colo transfusis, iuri decocti, saccharo adiecto, dulcedo ac suavitas concilietur, idemque albo oui purificetur: addanturque Serapij ex intybo sativo, vnciæ tres. Zulapij violacei, vncia vna & dimidia. Fiat potio.

II.

Quod ad pituitæ, aliorumque crassorum ac lentorum humorum præparationem atque extenuationem prodest.

- ℞. Radicum apij, }
 Acori veri, } añ vnciam vnam.
 Iridis, }
 Inulæ, }

Seminum

Seminum petroselinii, }
 Dauci, } añ drachmas duas.
 Anisi, }
 Rusci, }

Fœniculi, drachmam vnam.

Chamæmeli, }
 Adianti, } añ Manipulum vnum.
 Origani, }
 Hyssopi, }

Menthae, } añ Manipulum dimidium.
 Absinthij, }

Cassiae lignae, drachmam vnam.

Cinamomi, drachmas duas.

Iunci odorati, drachmam dimidiam.

Florum melissophylli, }
 Sambuci, } añ Manipulum vnum.
 Scabiosae, }

Coquantur in aquae libris duabus ad tertias, deinde colo transfundantur, & sacchari adiectione ius decocti dulce reddatur, purificeturq; & additis serapiorum è marrubio & hyssopo, añ vncijs duabus fiat potio.

III.

Ad melancholici humoris præparationem, ac eiusdem faciliorem educationem, valet quod sequitur: &

℞. Florum boraginis, }
 Violarum, } añ Manipulum vnum.
 Echij, }
 Melissophylli, }

Vuarum passarum, exemptis vinaccis, vnciam vnam.

Fumariae, } añ Manipulum vnum & dimidium.
 Aspleni, }

Intybi satiui vtriusq; }
 Corticum radicum capparidis, } añ drachmas tres.
 Tamaricis, }

Radicum fœniculi, }
 Petroselinii, } añ vnciam vnam.
 Iridis, }

Glycyrrhizae, vnciam vnam & dimidiam.

Polypodij, drachmas sex.

Thymicorymborum, } añ drachmam dimidiam.
 Epithymi, }

Coquantur singula in tribus libris aquae fontanae, donec tertia pars absumpta fuerit. Dein colentur, & adiecto saccharo ius decocti dulce reddatur, alboq; oui purificetur. Addantur postea serapij è fumaris, ex epithymo, è buglossis, añ vnciae duae. Fiatq; potio.

IIII.

*Decoctum
 magistrale
 vulgò no-
 minatum.*

Quòd si decoctum, vt hodie vocant, Magistrale, hoc est, quod simul præparat, purgat, & alias commoditates in diuersis corporis partibus affert, construere animus est: ad illius quod sequitur, rescripti exemplum facias oportet. Hoc

℞. Radi-

ꝛ. Radicum iridis, }
 Fœniculi, }
 Petroselini, } añ vnciam dimidiam.
 Asparagi, }
 Inulæ, }
 Acori veri, }

Glycyrrhizæ repurgatæ, vnciam vnam.
 Rhei pontici, drachmam vnam & dimidiam.

Seminum rusci, }
 Anisi, } añ drachmas duas.
 Fœniculi, }
 Nigellæ, }
 Dauci, }

Vrticæ veræ, drachmam vnam.

Herbarum, Hyssopi, }
 Origanî, } añ Manipulum vnum.
 Pulegij, }
 Betoniceæ, }
 Serpylli, }
 Chamæmeli, }
 Saluicæ, }
 Marrubij, }

Stichadis, }
 Maioranæ, } añ Manipulum dimidium.
 Adianti, }
 Tussilaginis, }
 Eupatorii, }
 Cassuthæ, }
 Absinthij pontici, }
 Menthæ, }

Prunorum damascenorum, numero nouem.

Tamarindorum, vnciam vnam.

Palmularum pinguium, numero septem.

Myxariorum, numero sex.

Ziziphorum, numero quinq̃.

Ficuum pinguium, numero nouem.

Folliculorum senæ, drachmas sex.

Corticum myrobalanorum citrinorum, }
 Indorum, } añ vnciam dimidiam.

Agarici boni, drachmas tres.

Rhabbari selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Spicæ, grana sex.

Zingiberis, drachmam dimidiam.

Cinamomi, }
 Cubebarum, } añ drachmam vnam.

Thymi, }
 Epithymi, } añ drachmas duas & dimidiam.

Florum boraginis, }
 Echij, } añ Manipulum vnum.
 Violarum, }

Coquan.

Magistraliū
decoctorum
compositio
improbatur.

Coquantur omnia in aqua iustæ quantitatis ad tertias, & per noctem in decocto simul perstent. Postea expressis, & colo transfusis, dulcedo cum saccharo sufficienti concilietur. Deinde adijciantur serapij è stichade, vnciam dimidiam. Serapij è glycyrrhiza, & ex hyssopo, añ vncias duas. Fiat potio. Huius decocti exemplum non ideo produximus, quod medicis imitandum esse putemus. Fieri enim vix potest, vt eodem tempore humores præparentur, tantum abest vt illos simul concoquantur (quod tamen illi sibi certò persuadent) & educantur. Accedit, quòd in ijs varijs miscellis, non rarò vnum alterius actionem impedi- at. Hinc perspicuum euadit, errare eos plurimùm, qui in prædictum modum immensum simplicium & compositorum medicamentorū numerum coacer- uant. Quanquam præclare se interim rem gessisse censent, & non poenitentiam laudem ex magistralis decocti cõpositione, si dijs placet, se consecutos esse sibi persuadent.

Tempus &
modus assu-
mendorum
decoctorum.

Cæterum omnium iam dictorum decoctorum iura per colum transmissa, vt- pote iam medicamentosa, serapiorum instar, appetente diluculo, pondere tri- um, quatuor, plurium aut pauciorum vnciarum, pro morbi aut ægrotantis ra- tione, assumuntur. Interdum etiam vesperis, præsertim vbi frequentem exhibi- tionem ægrotanti nullã afferre molestiam, aut eandem morbum ipsum requi- rere compertum habemus. Atq; hæcenus alterantium & præparantium deco- ctorum formulas produximus. Reliqua adhuc sunt, præter iam commemorata decocta purgantia, de quibus iam dicemus. Non multum à prioribus variant purgantia vocata decocta, nisi quòd in ijs componendis diligenter ad pondus purgantium medicamentorum est respiciendum. nec quæ illorum vim infre- nant, ac vehementiam remittunt & obtundunt, sunt omittenda: sed ex formu- lis, quæ sequuntur, eorundem componendi ratio facilimè constabit.

Decocta pur-
gantia.

I.

℞. Hermodactylorum, } añ drachmam vnam.
Turpeti, }
Polypodij, } añ drachmas duas.
Folliculorum senæ, }
Macis, } añ scrupulum vnum.
Mastiches, }
Cinamomi, } añ scrupulum dimidium.
Seminis dauci, }

Modus ex-
hibendi.

Concisa minutatim coquantur in libra vna & dimidia aquæ, tantisper dum tertia pars absumatur. Postea colo transfundantur, & fiat potio. De hoc purga- torio decocto diluculo dantur vna vice vnciæ tres.

℞. Florum rosarum, }
Violarum, } añ Manipulum vnum.
Echij, }
Boraginis, }
Prunorum damascenorum numero vndecim.
Oxyphœnicôn, } añ vnciam vnam.
Passularum, }
Fumariæ, } añ Manipulum vnum & dimidium.
Centaurij minoris, }
Polypodij, } añ drachmas sex.
Senæ, }

Corti.

Corticum myrobalanorum flauorum, } añ vnciam dimidiam.
 Caruleorum, }

Agarici optimi, drachmas tres & dimidiam.

Rhei barbari selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Spica, } añ drachmam dimidiam.
 Zingiberis, }

Coquantur in aqua sufficienti, quoad dimidiũ absumatur. Postea colo transmittantur, & sacchari adiectione illis dulcedo concilietur: tandem, in iure decocti diluantur mannae selectissimæ vnciæ duæ: atq; cum rosis, fantalis, & ligno aloes, añ scrupulo vno condiantur, fiatq; potio.

Extant etiam aliquot exempla decoctorum purgantium apud Mesuen, vt pluribus rescriptis non sitopus.

DE PVLVERVM VSV.

Caput XVII.

Medicamentis in puluerem redactis, quæ Græcis *ἑξίαυξη κατὰ κράτος*, ab *Pulueres confortantes.* inspergendo, vocantur, hodie variè tum chirurgi, tum medici vtuntur. Primum enim Chirurghi pulueres habent quæ caua vlcera implent, ex crescentia exedunt, sordida repurgant, cruentareprimunt, distantia glutinât. Cutiasperguntur qui detergent, sordes exterunt, nitorem conciliant. Alij etiam extenuant, & discutunt, quales sunt qui ex acriore materia constant. Medici autem pulueres quos ad Confectionum nominatarum, aliorumq; medicamentorum vsus paratos in vitreis vasis, aut coriaceis sacculis reponunt ad roborandas corporis partes principes, nimirum cerebrum, ventriculum, vsurpant. Quorum compositio etiam ex Antidotorum speciebus, alijsq; odoratis medicamentis simplicibus in leuorum redactis, adiecto etiam saccharo constat, appellantq; vulgò Tragæas confortantes, Nicolaus Drangæas nominat. Vtraq; autè vox à Græca voce *τραχυματῶν* deflexa esse apparet. Sic verò illi bellaria & secundas mensas vocant. In quorum certè numero & ea de quibus hoc loco agimus, medicamenta meritò recensentur, vt quæ in hodiernum diem à nōnullis in secundis mensis apponantur. Latinis, non puto ineptè, Trituræ nuncupantur. Ad *Trituræ.* quod quidem nomē velut alludentes Germani nostri, sua lingua Trizenet nominant. Nunc vno & item altero puluerum roborantium exemplo, quo pacto componantur, ostendemus.

I. Calefaciens.

℞. Specierum diambar, }
 Aromatici rosati, } añ scrupulos duos.
 Diagalangæ, }

Diamoschi dulcis, } añ drachmam dimidiam.
 Diacynamomi, }

Cinamomi selecti, drachmas duas.

Macis, }
 Nucis moschatae, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Caryophyllorum, }
 Piperis longi, }

Radicis calimi odorati officinarum, } añ drachmam dimidiam.
 Pæonia, }

Sacchari candidissimi, libram dimidiam.

Commisceantur singula, & singatur Drangæa.

II. Refrigans.

℞. Specierum diarrhodônabbatis, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Diatrionfantalôn, }

k Semi-

Seminum intybi fatiui vtriusq̄, añ drachmam vnam.

Seminum melonum,
Citruli, } añ drachmam vnam & dimidiam.
Cucurbitæ, }

Rosarum rubearum, drachmam vnam.

Santalorum omnium, añ scrupulos duos.

Sacchari, vncias sex, fiat tritura.

Exhibitionis De iam dictis roborantibus pulueribus exhibeto manè ieiunis drachmam
modus. vnam, aut duas, super pane tosto, in vino optimo macerato. Vesperi eodem
Pulueres planè modo ac pondere, iterum præbentur. Porrò purgatorij pulueres, siue
purgatorij. purgatoriae triturae, fiunt ex medicamentis simplicibus purgantibus, vel com-
*Pondera pur-*positorum speciebus, adiectis semper ijs quæ vehementiam & malitiam pur-
gantium. gantium remittunt, & saccharo, quo omnia excipiuntur. Pondera verò simpli-
cium medicamentorum purgantium, quæ cognitu in primis ad hos struendos
pulueres necessaria sunt, è libro primo huius Operis petenda sunt. Reliquum
igitur iam est, vt exemplis vno & item altero, componendi rationem horum
puluerum demonstremus.

I.

℞. Rhabbari selecti, drachmas duas.

Spicæ,
Mastiches, } añ grana sex.

Sacchari, scrupulos duos.

Mixtis omnibus, formetur puluis purgatorius.

II.

℞. Turpeti optimi & candidi, drachmam vnam.

Mastiches,
Cinamomi, } añ scrupulum dimidium.

Sacchari, scrupulum dimidium.

Tritis omnibus & commixtis, fiat puluis purgatorius.

Exhibendi Dantur ex vino, iusculo, aut alio liquore conueniente, ieiunis, & diluculo
modus. appetente.

DE PASTILLORVM VSV.

Caput XVIII.

Pastillus. **P**astillum Latini nominant, quæ Græci τροχίσκος, & κυκλίσκος, & ῥητίσκος: quod
paruum panem exprimat, & diminutiua formula τροχίσκος, κυκλίσκος, appel-
lant. Est autem τροχίσκος, siue pastillus, medicamentum quoduis planum, in ro-
tulæ, orbiculi, pastilliue formam redactum, adeoq̄ figura semini lupini persi-
mile. Hac verò forma construuntur, vt medicamenta in pulueres redacta diu-
tius cõseruentur: siquidem alias vis eorundem exhalaret, aut tota dissiparetur.
Vtendaratio. Qui hodie medicinam faciunt, interdum solis pastillis tritis ex aqua, vino, aut
alio conuenienti liquore vtuntur. In congruentibus itaq̄ liquoribus soluti,
vel ebibuntur, vel admouentur. Nonnunquam verò Antidotis magnis, & ro-
borantibus, item succis medicatis, saccharis, catapotijs, clysteribus, vnguen-
tis, alijsq̄ compositis medicamentis permiscuntur. Exempla singulorum non
est cur hoc loco proferamus, quòd suis in locis eadem posita habeant studi-
si.
Ex illis igitur petant, si quid illorum desiderant. Nos vnum duntaxat exem-
plum, quo catapotijs pastillos misceri demonstrabimus, oculis studiosorum
subijciemus: quod est huiusmodi,

Menses euocans.

℞. Catapo-

℞. Catapotiorū fœtidorū, } añ drachmam dimidiam.
E benedicta laxatiua, }

Pastilli è myrrha, scrupulum vnum.

Cum liquore stillaticio artemisiæ, quod satis est, formentur catapotia, numero tredecim. Huius medicamenti in eliciendis mensibus vsus esse poterit. Cæterum non raro pastillis medicamenta alia simplicia, eiusdem cum ijs facultatis miscentur: quæ omnia redacta in puluerem, cum liquore aliquo conuenienti exhibentur: vt è sequenti rescripto patet, quod

Adstringens.

℞. Pastillorum è spodio, drachmas duas.

Pastillorum è succino, } añ drachmam vnam & dimidiam.
E terra lemnia, }

Radiciis symphyti maioris, } añ scrupulum vnum.
Bistortæ,
Boliarmeniij,
Balauftiorum,
Lapidis hamatitidis,
Coralli albi,

Tusa & cribrata commiscentur, fitq; puluis.

Pastillorum qui citra aliorum medicamentorum tum simplicium, tum compositorum commistionem assumuntur, pondus, vt plurimum, drachmæ vnus pondus: attamen drachmam vnam cum dimidia non excedat: idq; si opium non acceperint. Nam horum parcior esse debet modus: Intra scrupulum igitur, aut semidrachmam consistunt. Quod si verò horum compositione opium ingrediatur, scrupuli vnus, aut semidrachmæ pondere dantur. Reliquorum pondera ex ijs quæ ipsis permixta sunt, medicamentis aestimari debent: quod cuius, ex ijs quæ hæcenus diximus, facillimum erit.

DE GLANDIBVS.

Caput XIX.

Qvod Græci βάλανος, Latini glandem: hoc barbari huius temporis medici, haud dubie à subiiciendo, aut supponendo, Suppositoriū nominant. Frequenter autem necessitas ipsa postulat, vt glandes subiiciamus: nempe vbi acri propter imbecillitatem clysteris iniectionem non tolerant, & vbi ab aridis excrementis rectum intestinum obstruitur. Nonnunquam etiam, quod iniectio clysterum non sit necessaria. Glandium autem vsus in ardentibus maxime febribus, & in soporiferis capitibus morbis probatur: item ad educenda, quæ per clysterem iniecta non redduntur. Sunt autem triplices genere glandes. Quædam enim leues, & multis quibus alius semper ferè adstricta est, suaq; sponte nihil reddit, in quotidiano vsu familiares. Hæc ex betæ aut brassicæ radice ad digiti indicis longitudinē ac crassitudinē redacta, prius tamen cortice extimo detracto melle peruncta, suillo adipe sale cōsperso, ficu inuersa, butyro adiecto sale, & id genus alijs parantur. Quædam verò mediocres: vt sunt, quæ ex oui vitello, croco, additis melle & sale componuntur. Item quæ ex melle duntaxat cōcto & sale cōstruuntur, quas officinæ medicorum Communes appellant. Nonnullæ verò sunt vehementiores: quales sunt, quæ scammoniam, colocynthidem, euphorbiū, fel tauri, & id genus alia recipiunt. Cæterum quomodo omnis pro modo generis glandibus mel accedat, sciendum quidem erit, illud sic glandibus esse commiscendum, vt pondere suo specibus respondeat. Obseruant autem hodie, vt ferè drachmæ vni specierū & salis, vncia vna mellis adijciatur. In

k ij vehement-

βάλανος.

Glans.

Suppositorium.

Cur subiiciendæ glandes.

Vsus glandium.

Glandium differentia.

Leues.

Mediocres.

Communes.

Vehementiores.

Mellis ad speciem & saltem

proportio.

vehementissimis tamen glandibus satis est vt drachma vna aut drachma vna & dimidia admisceatur e speciebus. In construendis verò glandib. species admodum uendæ non sunt, nisi vbi mel satis concretum fuerit: quòd aliàs vis earundem ignis vehementia dissipetur. Species autem quæ glandium compositioni adduntur, aut aluum deijciendi, aut flatu discutiendi, aut stupefaciendi facultatem obtinent: quod ex subiectis formulis clarius euadet.

I. *Deijciens aluum.*

℞. Mellis cocti & concreti, vncias duas.
Pulueris euphorbij, scrupulum dimidium.
Colocynthidis, grana quatuor.
Ellebori nigri, grana duo.
Salis vulgaris, drachmam vnam.

Commixtis omnibus, fingantur glandes ad formam digiti indicis.

II.

℞. Mellis crudi, vnciam vnam.
Specierum hieræ picræ, drachmam vnam.
Salis fossilis, drachmam dimidiam.

Decoquatur mel, donec crassitudinem iustam accipiat: deinde addantur species & sal, formenturq; glandes.

III. *Discutiens flatu.*

℞. Seminum anisi, }
Cumini, } añ scrupulum vnum.
Fœniculi, }

Carei, scrupulus duos.

Dauci, scrupulum dimidium.

Colocynthidis, scrupulum vnum.

Salis vulgaris, drachmam vnam.

Tundantur singula, cribroq; secernantur, & cum mellis concreti vncia vna & dimidia coeant, digeranturq; in glandes.

III. *Stupefaciens.*

℞. Opij, scrupulum vnum.

Croci, }
Castorij, } añ scrupulum dimidium.

Tusa & cribrata cum melle cocto, aut cera, & oleo nymphææ in vnum coeant: formenturq; glandes, quibus filum appensum sit, vt pro arbitrio extrahi possint.

Quum glandes subiiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguitudine illinendæ erunt. Sic enim minori molestia inanum intruduntur.

DE CLYSTERIBVS.

Caput XX.

κλυσις.

ἐνίημα.

Quæ clysterii
componendi
ratio.

Liquores.

KΛΥΣΙΣ, Latinis idem quod lauamen siue ablutio denotat. Vox autem à verbo κλυζερ, quod abluere & lauare significat, orta est. Alio nomine Græcis ἐνίημα, dicitur: quæ quidem vox Latinis iniectionem sonat: ab ἐνίημι, quòd ipsidem iniectio significat. Medici huius temporis clysteris & enematis vocibus Græcis, potius quàm Latinis vtuntur. Quanquam autem varia sunt enematum genera, septem nimirum, emollientia, purgantia, abstergentia, glutinantia, adstringentia, dolorem sedantia, & nutrientia, tamen ad omnium compositionem quatuor potissimum rebus opus erit. Primum liquore, aut iusculo aliquo, carniū (verbi gratia) elixarum, pisorum, cicerum, pulli gallinacei, capi: aut decocti, colo transfusi, quod subinde pro morbi diuersitate variari solet. Nunc enim

enim ex ijs quæ abstergēdi, aut obstructions tollēdi, aut adstringēdi, aut glutinandi facultatem obtinent, paratur. Dein, ad clysteris compositionem medicamenta interdū purgantia requiruntur: quæ si ad ea quæ per os sumuntur conferas, duplum planè pondus habebunt. Tertio loco olea & pinguitudines ad sint in enematum compositione oportet, quæ itidem pro morbi diuersitate variantur. Quarto, salis genera, quæ in hoc potissimùm adijciunt, vt excretricem excitent ac proritent facultatem: ne scilicet quæ iniecta sunt, diutius quàm par sit, in ventre morata, penitus retineantur: id quod ægrotantibus non rarò noxæ non contemnendæ occasionem præbet. Præter ea tamen quæ iam commemorauimus, interdum etiam mel, præsertim quod colo transfusum fuerit, aut saccharum, aut vitelli ouorum, aut butyrum, aliâq̄ eius generis, prout morbus postulat, adijciuntur. Singula tamen eorum quæ iam ordine recensuimus, certa quadam ponderum ratione permiscetur. Nempe iuris decocti, aut liquoris libra magna ex parte vna, aut pro corporis constitutione & ætate plus minus- uè. Medicamentorum simplicium (verbi gratia) radicum vnciæ tres. Herbarum, Manipulos quatuor. Seminum, drachmas quinque. Fructuum paria decem. Florum pugilli, quatuor, vt cap. decimo de decoctis etiam indicatum est. Purgantiū autem medicamentorum pondus, vt comprehensum est, ferè geminum, ad ea quæ ore sumuntur, & deuorantur, existit. Oleorum, vt plurimum, vnciæ tres. Pinguedinum, mellis, butyri, sacchari, vnciæ vna, aut dimidia. Vitelli ouorum maxima ex parte, duo aut tres. Salis communis, drachma vna & dimidia, plus minus- uè, prout res ipsa exigit. In componendis tamen varijs clysteribus ad tabulas paulo antè dictorum medicamentorum, quas primo libro huius Operis cap. 49. & sequentibus reperient studiosi recurrendum erit. Ex iam commemoratis rebus duplici differentiâ distantes clysteres componi possunt. Leues, quorum in febribus, debilibus, & ijs qui ex longo morbo reualescunt, item intestinorum mordicationibus, torminibus, & senio extremo confectis, in quibus stercus induruit, vtimur. Vehementioribus autem, & acris, in coxendicis doloribus, lethargicis, attonitis, & id genus alijs frigidis ac torpidis morbis, atq̄ in ijs etiam qui ex iciale venenum hauserunt, vt fufius libro tertio, capite 68. Aëtius docet. Quæ certè singula ex subiiciendis formulis clarissimè patebunt.

I. Leniens.

℞. Iusculi capi, libram vnam.
Mellis colo transfusi, vnciam vnam.
Vitellos oui, numero quatuor.
Olei ex oliuīs maturis expressi, vncias tres,
Commisceantur singula, fiatq̄ clyster.

II. Emolliens.

℞. Maluæ,
Altheæ,
Atriplicis, } añ Manipulum vnum.
Mercurialis,
Acanthi,
Seminis lini, } añ drachmas duas.
Fœnogræci,
Coquantur ad tertias, & colo diffundantur, accipianturq̄
Iuris decocti, lib. vnam.
Medullæ casis fistularis, vnciam vnam.
Hieræ picræ, vnciam dimidiam.

k iij Mellis

Purgantia.

Olea.

Salis.

Pondera eorum quæ clysteres componunt.

Clysterum differentia dua.

Leues.
Vehementes.

Mellis rosacei colo transfusi, drachmas tres & dimidiam,

Olei communis, vncias tres.

Salis vulgaris, drachmam vnam & dimidiam.

Commistis omnibus, fiat enema.

III. *Adstringens.*

℞. Plantaginis,
Equiseti,
Polygoni, } añ Manipulum vnum,
Ophioglossi,
Altheæ,

Solidaginis saracenicæ,
Mediæ,
Bellis minoris sylvestris, } añ Manipulum vnum & dimidiam,
Sanicula,
Pedis leonis,

Rosarum rubearum, Manipulum vnum.

Oryzæ tosta, vnciam vnam.

Gallarum, } añ drachmam vnam & dimidiam,
Rhois obsoniorum,

Balaustiorum, drachmam vnam.

Seminis plantaginis, drachmam dimidiam.

Myrthi, drachmam vnam & dimidiam.

Acacia, } añ drachmam vnam.
Hypocistidis,

Radicum symphyti maioris, drachmas duas.

Bistortæ, } añ drachmas duas & dimidiam.
Tormentillæ,

Coquantur ad tertias, & colo transfundantur: &

℞. Iuris decocti, vncias quatuordecim.

Succi plantaginis, vnciam dimidiam.

Pastillorum espodio, } añ drachmam vnam.
Terra lemnia,

Boli armeni, } añ scrupulos duos.
Sanguinis draconis,

Aloes elotæ, }
Seui caprini, vnciam vnam.

Oleorum myrtini, } añ vnciam vnam.
Rosacei,

Cotoneorum, }

Commistis omnibus, fiat clyster.

IIII. *Abstergens.*

℞. Iuris hordei decocti, libram vnam.

Mellis rosacei, vnciam vnam.

Sacchari rubei, drachmas sex.

Vitellorum ouorum, numero duos.

Olei irini, vncias tres.

Permistis omnibus, formetur clyster.

V. *Validus fortisue.*

℞. Betonica, }
Salvia, } añ Manipulum vnum.
Maiorana,

Serpyll-

Serpylli, }
 Calaminthæ, } añ Manipulum vnum.
 Hyssopi, }
 Rutæ, }
 Centaurij minoris, } añ Manipulum dimidium.
 Stichadis, }
 Radicum polypodij, vnciam dimidiam.
 Agarici optimi, drachmas tres.
 Pulpæ colocynthidis, drachmam vnam.
 Coquantur ad tertias.
 ℞. Iuris decocti, vncias quindecim.
 Hieræ picræ, } añ vnciam dimidiam.
 Benedictæ laxatiuæ, }
 Antidoti Indi, } añ drachmas duas & dimidiam.
 Diaphenicôn, }
 Mellis rosacei colo transfusi, vnciam vnam.
 Oleorum laurini, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Rutacei, }
 Salis fossilis faxei, drachmam vnam & dimidiam.
 Commixtis omnibus, fiat enema,

Nutriens.

E decocto pulli, capi, lacte recens multo, è cremore ptisanæ, in quibus oua forbilis seu tremula dissoluntur. Neq; mel quod detergat, neq; sal, qui ad excretionem irritat, neq; oleum, quod lubricet aluum, adijciendum.

Pluribus exemplis opus esse minime arbitror, quod illa, si qui complura desiderent, è nostris de Medendi ratione libris peti possint. Inijciendi clysteres tempus nullum est certum aut constitutum, modò duabus aut tribus horis, aut longius à cibis sumptis adhibeantur. Detinendi etiam tempus non vnum idemq; est in omnibus clysteribus, sed pro eorundem diuersitate variatur. Quibus enim abluendi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidiam partem in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes, & tormina placantes, longior tempore, extra scilicet vnius horæ spacium, detinere debent. Omnium longissimò, quibus glutinandi facultas inest, vt sunt qui in dysenteria inijciuntur. Qui purgandi facultatem habent, sua sponte, magna ex parte, erumpunt. Quod si diutius quam par sit in corpore cunctantur, glandem supponere conuenit, vt scilicet excretoria facultas excitata, noxia tandem cum medicamentis expellat.

Tempus inijciendi clysteres. Detinendi.

DE COLLYRIIS.

Caput XXI.

Collyria Latinis medicamenta vocantur quæ oculis induntur ac instillantur. Græcis κολλύρια nominantur. Duùm autem sunt generum. Quædam enim liquida sunt: & hæc priuatim hodie ab ijs qui medicinam faciunt, Collyria appellantur. Quædam verò arida, quæ hodie barbara voce Sieff iisdem vocantur. Græci priora υγροκολλύρια, posteriora ξεροκολλύρια nuncupant. Atque hæc quidem pyramidis ferè formam accipiunt, & arida insufflantur. Paucæius generis hodie in officinis parata inueniuntur. Cæterùm materia collyriorum, è qua componuntur, varià est. Nam succi, liquoris, semina, fructus, plantarum partes, & metallica, ijs inferuntur, quæ pro affectuum magnitudine variantur. Vt imur enim ijs in oculorum diuersis morbis, vlcerebus, vulneribus,

Collyria. Genera. Liquida. Arida. Sieff.

Materia collyriorum.

k iij bus,

Vfus.

bus, fistulis, suffusionibus, & id genus alijs. Hinc est, quod interdum ijs adfectamus ea quibus extergendi facultas inest: nunc, quibus acris: iam vero adstringentia, aliquando etiam discutientia permiscemus: quorum omnium copiam suppeditat Galenus lib. quarto de Compositione medicamentorum localium, cap. quarto, & Paulus in septimo, cap. decimosexto. Porrò collyria, quibus reprimendi aut sedandi dolorem vis inest, in liquore aliquo stillaticio conuenienti diluuntur, atq; adeò oculis instillantur, aut linamenti specie admouentur. Quæ verò vrendi vim obtinent, hæc vnguentis, pinguedinibus, oleisq; admixta adhibent. Si qua collyria arida in officinis ad vsum retinentur, hæc trita, & in cote leuigata, inq; tenuissimū pollinem redacta, aliquo stillaticio liquore dissoluta instillantur. Ultra verò vnam aut alteram guttam oculis instillare haud oportet. Sed è formulis quæ diximus, clariora euadent.

I. Reprimens.

℞. Collyrij albi aridi, in cote leuigati, drachmas duas.
Stillaticij liquoris rosacei, }
Plantaginis, } añ vnciam vnam & dimidiam.
Commixtis omnibus, fingatur Collyrium liquidum.

II.

℞. Stillaticij liquoris plantaginis, }
Rosarum, } añ vnciam vnam,
Poligoni, }
Collyrij è glaucio, drachmam vnam.
Rosæ, drachmam dimidiam.
Cerussæ elotæ, } añ scrupulum vnum.
Boli armeni, }
Opij, grana tria.
Crocij, grana duo.
Commixtis inter se omnibus, formetur Collyrium liquidum.

III. Dolorem sedans.

℞. Cerussæ decies in stillaticio rosarum liquore elotæ, drachmam vnam.
Sarcocollæ, scrupulos duos.
Amyli, } añ scrupulum vnum.
Tragacanthæ, }
Opij, grana quatuor.
Omnia leuigata, & succo foenigræci excepta in collyria digerantur arida.

III. Constringens.

℞. Collyrij è glaucio, drachmas sex.
Aloes, } añ drachmam vnam.
Acacia, }
Licij, } añ scrupulum vnum.
Boli armeni, }
Gummi arabici, drachmam vnam & dimidiam.
Tritis omnibus, acydoniorum succo commixtis, informentur collyria.

V. Discussiens.

℞. Liquoris stillaticij rosarum, }
Fœniculi, } añ vnciam vnam.
Chelidonij maioris, }
Euphrasiæ, }
Vini optimi, vnciam vnam & dimidiam.
Aloes, drachmam vnam.
Pompholygis lotæ, drachmam vnam & dimidiam.

Saga-

Sagapeni, drachmam vnam.
 Sacchari, vnciam dimidiam.
 Commixtis omnibus, fiat collyrium liquidum.

VI.

℞. Collyrij viridis, drachmas duas.

Auripigmenti, }
 Mercurij sublimati, } añ grana tria.

Vnguenti ægyptiaci, vnciam dimidiam.
 Dialtheæ, vnciam vnam.

Permixtis omnibus, fiat vnguentum.

DE GARGARIZATV.

Caput XXII.

Gargarizatus varijs componitur modis. Iam enim ex stillaticijs stirpium liquoribus, nunc verò ex iure decoctorum. His verò pro diuersitate affectus Diamoròn, succi medicati è ribes, & ex Berberi diacaryòn, mel rosaceum, serapia, hiera picra, & id genus alia permiscuntur. Piora quatuor tum maxime adijciuntur, quum reprimendi indicatio adest. Mel rosaceum, quum extergendi, aut discutendi. Hiera picra, vbi è capite & eius partibus aliquid elicere studemus. Cæterum nullum in componendis gargarismis, certum & præscriptum pondus obseruatur. Quoniam non desunt, qui religiose contendunt liquorum pondus simplo Antidotorum, succorum medicatorum, & serapiorum debere respondere. Vt si verbi gratia, serapiorum, & antidotorum, item succorum medicatorum sint vnciæ duæ, liquorum admiscant vncias sex. Verum in gargarismis componendis hac superstitiosa obseruatione non est opus. Nos rescriptorum quorundam exempla subiiciemus. Quorum

Gargarismi
compositio.

Pondus.

I.

℞. Liquoris stillaticij rosarum, }
 Plantaginis, } añ vnciam vnam & dimidiam,

Oxalidis, }
 Lactuæ, } añ vnciam vnam.
 Fragariæ, }

Prunellæ, vnciam vnam & dimidiam.

Solani, vnciam vnam.

Nymphææ, vnciam dimidiam.

Diamoron, drachmas septem.

Succi medicati è ribes, }
 Ex berberi, } añ drachmas sex.

Serapij è papauere, vnciam dimidiam.

Succi fragorum, vncias tres.

Acetioptimi, vnciam dimidiam.

Permixtis omnibus, informetur gargarizatus.

II.

℞. Plantaginis, }
 Prunellæ, }
 Fragariæ, } añ Manipulum vnum.
 Polygoni, }
 Oxalidis, }
 Saluæ, }

Rosarum rubearum, Manipulum dimidium,

Galla

Gallarum, } añ vnciam vnam.
 Calycolorum glandium, }
 Rhois obsoniorum, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Balauftiorum, }
 Radicis symphyti maioris, vnciam dimidiam.
 Coquantur in aqua fontana iustæ quantitatis ad tertias, dein colo transfundantur, & iuri decocti adijciantur
 Diacaryon, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Diamoron, }
 Serapij myrtini, }
 Aluminis liquidi, drachmam vnam.
 Bulliant denuò, fiatq; gargarizatus.

III.

℞. Maiorana, }
 Origanum, } añ Manipulum vnum.
 Serpylli, }
 Betonica, }
 Saluia, }
 Carpesiorum, } añ drachmam vnam.
 Piperis longi, }
 Pyrethri, } añ drachmam dimidiam.
 Zingiberis, }
 Coquantur in libra vna aquæ, tantisper dum tertia pars absumat: colo transfundantur, & iuri decocti adijciantur
 Mellis rosacei colo transfusi, vnciam vnam & dimidiam.
 Oxymelitis scillitici, vnciam vnam.
 Commixtis omnibus, fingatur gargarismus.

III.

℞. Hieræ picræ, vnciam dimidiam.
 Oxymelitis scillitici, vncias duas.
 Liquoris stillatici hyssopi, }
 Betonica, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Origanum, }

Commisceantur, formeturq; gargarismus.

Exempla plura alia medendi nostra ratio tibi suppeditabit.

Vfus gargarismi.

Cæterum in vsu gargarismorum obseruandum vnicè erit, vt tepida quadam qualitate præditi, ori admoueantur: exceptis tamen ijs, qui in destillationibus capitis, ex tenuibus & acris humoribus ortis, vsurpantur. Siquidem illos, quò scilicet fluxio sistatur, frigidus esse decet.

DE DENTIFRICIIS.

Caput XXIII.

Dentifricia.
Vfus.

Dentifricia, quæ Græcis δοντορριμματα dicuntur, ad diuersos vsus varia à medicis componuntur. Sic autem, cur appellata sint, vsus eorundem satis docet. Siquidem ijs maximè in expoliendis, extergendis, & stabilendis dentibus vtuntur medici, ea illis affricantes. Interdum etiam refrigeratis, & dolentibus dentibus, gingiuisq; laxis admouentur. Item ad parulidas, omniaq; oris, & gingiuarum potissimum vitia, vt liquet ex ijs quæ traduntur à Galeno libro quinto, de Compositione medicamentorum localium capite ultimo, adhibentur. Cæterum triplici ferè forma hodie componuntur dentifricia.

Compositio-
nis ratio.

fricia.

fricia. Aut enim in tenuissimum puluillum redacta dentibus affricantur. Aut adiectis liquoribus aliquot, cum ipsdem dentes eluuntur. Aut in linimenti formam digesta, dentibus circumlinuntur: id quod e formulis subiiciendis fiet manifestissimum.

I.

℞. Nitri, } añ drachmas duas.
 Aluminis, }
 Myrrhæ, drachmam vnam.
 Radicis iridis illyricæ, }
 Cornu ceruini vsti, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Thuris, }
 Salis vulgaris tosti, drachmam vnam.
 Piperis, } añ drachmam dimidiam.
 Pyrethri, }
 Aristolochiæ rotundæ, } añ scrupulos duos.
 Menthæ aridæ, }
 Testarum sepiæ, } añ drachmas duas.
 Pumicis, }
 Tufis & cribratis singulis, fiat dentifricium.

II.

℞. Liquoris stillaticij menthæ, }
 Origani, }
 Saluæ, } añ vncias tres & dimidiam.
 Abrotoni, }
 Hyssopi, }
 Apij, }
 Aluminis scissilis assati, & vino austero extincti, drachmas duas.
 Nitri, drachmam vnam & dimidiam.
 Salis assii, drachmas duas.
 Commixta sex horis simul perstent, & subinde igni admota per vasculum, quod Alembicū nominant, stillent: liquorq; ad vsum seruetur in vitreo vase.

III.

℞. Gallarum, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Putaminum mali punici dulcis, }
 Rosarum purpurearum, drachmas duas.
 Aluminis scissilis, drachmam vnam.
 Sanguinis draconis, drachmam vnam & dimidiam.
 Thuris, drachmas duas.
 Balauftiorum, } añ scrupulos duos.
 Myrrhæ, }
 Trita & cribrata excipiantur oxymelite scillitico, & vsu exigente ad stabi-
 hendos dentes & gingiuas firmandas illinantur.

DE PESSIS.

Caput XXIII.

Pessus Græcis, Paulo & Aëtio testibus, lana est concepta, & ad digiti for-
 mam rotunda, longitudine, vt plurimū, octo digitorū, qua medicamen-
 ta excipiunt, ac genitalibus mulierū partibus induntur. Latini, iustar Græco-
 rum, id genus medicamēti Pessum appellāt. Qui hodie faciunt medicinā, bar
 barā voce Pessarum vocant. Quanquam sunt qui hac voce, non sine magna re-
 rum

Pessus.

Pessarum.

rum

rum confusione, pro clystere vteri abutuntur, quum tamen Græcis peculiari nomine *μυτρεγγίτου* vocentur, quarum vsus est ad menses aut mouendos, aut sistendos. Item ad tumores discutiendos vteri, aut solutiones continui persanandas. Cōstat metrenchytes ex vnc. sex aut octo liquorum Aridorū & in puluerē tritorum, vnc. dimidia. Inijcitur somni tempore. Retinet horis quinque aut sex. Nascalia verò, barbarissimo ac ineptissimo vocabulo, quos græci & latini Pessos, illi appellant. Porrò generales Pessorū differentia tres existunt. Alij siquidem emolliunt, alij adstringunt, alij aperiunt. Emollientes, vteri phlegmonibus, exulcerationibus, refrigerationibus, suffocationibus, auersionibus, & inflationibus accommodantur. Fiunt ex cera, oleis, pinguedinibus anseris aut gallinæ, butyro salis experte, resina, medulla ceruina, fœnogræco, & similibus. Aperientibus vtimur, quum suppressos menses reuocare, aut vterum cōniuentem, compressumue emendare studemus. Parantur autem hi Pessi ex melle, artemisia, dictamno brasiica, glycyrrhiza, succo rutæ, porro, sabina, & id genus alijs. Adstringentes, contrarium aperientibus vsu præbent. Quippe muliebrem fluxum cohibent, & apertū laxumue vterum contrahunt, prolapsūque reprimunt, atque propulsant. Materia verò adstringentium è libro primo huius Operis petenda venit. Cæterum, quòd etiam ad Pessorum compositionem attinet, non semper, hodie præsertim, lana excepta medicamenta vtero induntur: sed nonnunquam aptis liquoribus, gummi mellè perfectè cocto, aut cera, aut resinis additis, ad formam paulo ante dictam coacta vteri ceruici intruduntur. Hæc autem ita magna ex parte miscentur, vt ad vnciam ceræ, aut mellis perfectè cocti, adijciatur medicamentorum ac specierum morbo congruentium vncia vna. Quamquam præstat hæc componentis industriæ & arbitrio relinquere. Interdum medicamenta ipsa probè subacta, sericoque aut tenuissimo linteo obducta, vtero subiiciuntur. Non tamen negligendū erit, quin pessi filum prælongum habeant appensum, quo facili, vbi visum fuerit, aut necessitas postulauerit, extrahi possint. Nunc aliquot Pessorum exempla subiiciemus.

I.

*Emollient
pessus.*

℞. Butyri salis expertis, drachmas tres.
Oesyphi, drachmas duas.
Medullæ ceruinæ,
Adipis anserini, } añ drachmam vnam & dimidiam,
Gallinæ, }
Seminis lini, } añ drachmas duas.
Fœnogræci, }
Meliloti, drachmam vnam.
Mastiches, drachmam vnam & dimidiam.
Ouorum lutea tria.
Oleorum rosacei, } añ vnciam dimidiam.
Iri, }

Ceræ, quod satis est ad crassitudinem iustam inducendam. Dein lana duplicata & contorta, hoc medicamento imbuta vtero subiiciatur.

II.

*Menses elici-
ens pessus.*

℞. Artemisias, } añ drachmas duas.
Abrotoni, }
Dictamni, }
Radicum acori veri, } añ drachmas tres.
Rubias, }
Seminis nigellæ, drachmam vnam & dimidiam.
Baccarum lauri, vnciam dimidiam.

Rutæ

Rutæ aridæ, drachmam vnam.

Sabinæ, scrupulos duos.

Castorij, scrupulum vnum

Myrrhæ,
Styracis liquidæ, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Sagapeni,
Ladani, } añ drachmam vnam.

Tufis & cribratis ijs quæ opus est, mellis quod satis est, vt in coalitum cras-
siorem & vnitatem coeant, adijciatur: & vbi vsus postulat, fingantur pelsi, qui
vulvæ indantur.

III.

℞. Cornu ceruini vsti, } añ drachmas duas.

Thuris masculi, }

Sanguinis draconis, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Gallæ immaturæ, }

Balaustiorum, }

Rosarum purpurearum, drachmas duas,

Acaciæ,

Hypocistidis, } añ drachmam vnam.

Mastiches, }

Boli armenij, scrupulos duos.

Radice symphyti maioris,
Bistortæ, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Trita in pollinem leuissimum succo plantaginis, & oleo rosaceo, quod satis
est, excipiantur, & linteolis pessorum, quantitate illigata, in mulieris puden-
dum inserantur.

Iam aliquot clysterum vteri paradigma adijciemus.

I. *Menses eliciens.*

℞. Iuris decocti artemisiæ, vncias tres.

Oleorum liliacei,
Irii, } añ vnciam vnam.

Laurini, }

Myrrhæ, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Sagapeni, }

Castorij, scrupulum vnum.

Commixtis omnibus, fiat metrenchytes.

II. *Adstringens.*

℞. Succu plantaginis, } añ vncias duas & dimidiã.

Oxalidis, }

Oleorum myrthini, } añ vnciam vnam & dimidiã.

Mastichini, }

Succini albi, } añ scrupulos duos.

Thuris, }

Boli armenij, scrupulum vnum.

Pastillorum espodio,
Terra Lemniæ, } añ drachmam vnam.

Tritis prius, ijs quæ opus est, commisceantur, fiatq; metrenchyta.

III.

℞. Origani, } añ Manipulum vnum.

Saluiæ, }

Sampfuchi, }

1

Chamæ-

Chamadryos, añ Manipulum vnum.

Seminis fœniculi,
Petrofelini,
Dauci,
Anisi, } añ drachmam vnam.

Decoquantur in sufficienti aquæ quantitate vsq; ad medietatis cõsumptionem,
℞. Iuris decocti colo transfusi, vncias sex.

Olei Irini,
Rutæ, } añ vnciam dimidiam.

Styracis drachmam vnam & dimidiam.

Commisceantur, & fiat metrenchytes.

Tempus
vrendi.

Pelsi vesperi, & dum somni appetit tempus, subiiciendi maximè veniunt:
& sex aut septem horis in vtero dimittuntur, ac dein extrahuntur. Eodem quo-
que tempore clysteres vtero infundi debent, totidemq; horis detineri. Ne-
cesse enim est quiete & decubitu: nisi velis vt statim quæ iniecta sunt, rursus ef-
fluant. Qui plura exempla desiderat, is medendi rationem nostram accedat.

DE ERRHINIS.

Caput XXV.

Ἐρρινα
Nasalia.

Eρρινα Græci vocant, quæ in oblongam ac pyramidis formam coacta, nari-
bus vt cerebrum à pituitosis purgent humoribus induntur. Vulgus medi-
corum Nasalia vocat. Sed non solum quæ hac forma naribus induntur, hoc
nomine appellant, sed & ea quæ illis infunduntur, aut illinuntur liquida. Qui
hodie medicinam faciunt, nomine ab ipsis conficto, Caput purgia, à purgan-
do capite sic dicta, appellant. Cæterum errhina quæ pyramidis formam, ac
filum sibi, vt pro arbitrio extrahi queant, alligatum habent, ex medicamento-
rum huic instituto seruientium speciebus, vt ex rescriptis patebit, liquore ali-
quo, aut adipe, & exigua cera exceptis cõponuntur: ad hunc quidem modum,

Caput pur-
gia.

℞. Maioranæ,
Saluiæ, } añ drachmam vnam.

Piperis albi,
Nigellæ,
Carpesiorum, } añ scrupulos duos.

Caryophyllorum,
Nucis moschatae, } añ vnciam & dimidiam.

Pyrethri,
Ellebori albi, drachmam vnam.

Castorij, scrupulum vnum.

Tusa, & in pollinem redacta, terebinthina resina & modica cera excipiantur,
finganturq; errhina, pyramidis formam referentia.

Porrò liquida quæ naribus infunduntur, aut illinuntur, è succis herbarum,
betæ nimirum, cyclamini, brasicæ, maioranæ, anagallidis, cæruleum haben-
tis florem, & foliorum inulæ, ac liquoribus ijs similibus: item oleis, & specie-
bus medicamentorum paulo antè commemoratorum, nempe piperis, pyre-
thri, nitri, struthij, nigellæ, marrubij, castorij, ellebori albi, & horum similibus,
componuntur, in eum qui sequitur modum.

I.

℞. Succibetæ,
Cyclamini,
Brasicæ, } añ vnciam vnam & dimidiam.

Commis-

Commisceantur, & naribus infundantur.

II.

℞. Succī foliorum cucumeris syluestris, vnciam dimidiam.

Betæ, vnciam vnam & dimidiam.

Liquoris stillaticij maioranæ, vncias duas.

Carpesiorum,

Nigellæ, } añ scrupulum vnum.

Piperis albi, }

Tritis ijs quæ opus est, permisceantur, & naribus infundantur.

Cæterum qui iam dictis liquidis errhinis vtuntur, admonendi sunt, vt os aqua compleant, ne scilicet e naribus per meatus in os perfluant succi & liquores: caputq; in posteriora reclinandum. Satis autem erit vna vice semunciam succorum infundisse. Nunc exemplum errhini, quod naribus illinitur, subijciemus: quod

℞. Radicis cucumeris syluestris, scrupulum vnum.

Piperis albi,

Myrrhæ, } añ scrupulos duos.

Nigellæ, }

Struthij, scrupulum dimidium.

Trita & confusa excipiantur oleo irino, aut de piperibus, quod satis est, vt ad vnguenti consistentiam redigantur: & ijs nares illinantur, & ab ægro sursum trahantur.

Errhinorum autem vsus est in diuturnis capitis affectibus, præsertim morbo comitali, oculorum hebetudinibus, narium obstructionibus, odoratus difficultate, conuulsione cynica, & regio morbo. *Vsus errhinorum.*

DE STERNVTAMENTIS.

Caput XXVI.

Medicamenta, quæ Græcis *πταρμικά*, Latinis sternutamenta siue sternutatoria nominantur, eiusdem fere sunt generis cum errhinis, quod ex iisdem medicamentis conficiantur: nempe elleboro albo, struthio, pipere, castorio, cyclamino, euphorbio, nitro, ptarmice, & cumino. Atq; hæc quidem singula seorsim, ac simul leuissimè trita, admota naribus, sternutamenta mouent. Naribus autem per arundinem, calamumue, aut pennam insufflantur. Præstat autem hæc non insufflare, sed pyxidem, in qua hæc continentur, motam naribus admouere: & ægrotantes vt sursum trahant inspirando hortari, aut per specilli mucronem naribus penitissimè indere. Sed compositorum sternutatoriorum aliquot paradigmata subijciemus.

*Simplicia
sternutamentorum
cientia.*

I.

℞. Maioranæ,

Nigellæ, } añ drachmas duas.

Caryophyllorum,

Piperis albi,

Zingiberis, } añ drachmam vnam.

Struthij,

Castorij, scrupulum dimidium.

Singulis diligenter tritis, fiat puluis sternutatorius.

II.

℞. Nucis moschatae,

Radicis iridis illyricæ, } añ drachmam vnam.

Carpesiorum,

1 ḡ

Pyre.

Pyrethri, drachmam dimidiam.
 Ellebori candidi, scrupulum vnum.
 Piperis albi, } añ drachmam vnam.
 Radicis acori veri, }
 Trita redigantur in puluerem sternutatorium.

III.

℞. Piperis albi, }
 Struthij, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Nitri, }
 Cumini æthiopici, drachmam dimidiam.
 Castorij, } añ scrupulum vnum.
 Euphorbij, }
 Succicyclamini sicci, } añ drachmam vnam.
 Ellebori albi, }

Contusa, & cribrata, in æream pyxidem ad vsum res onuntur. Vfus autem tempore pyxis agitata aperitur, & naribus adhibetur.

Vfus.

Sternutatoriorum medicamentorum, idem qui errhinorum vfus. Nisi q̄ sternutatorijs interdum vtimur in excutiendis secundis, & ijs quæ naribus il-
 lapsa sunt.

DE APOPHLEGMATISMIS.

Caput XXVII.

Apophleg-
 matismi.
 Mastica-
 toria.
 Compositio-
 nis materia.

Vfus.

Tempus
 vtendi.

Aποφλεγματισμοί Græcis sunt medicamenta; quæ retenta in ore, & com-
 manducata per palati emissaria pituitam, & qui in capite coaceruati sunt
 humores noxios eliciunt. Barbaram sectantes medicinam, Masticatoria nomi-
 nant. Fiunt ex sinapi, hyssopo, cortice capparidis, origano, thymo, pulegio, vua
 passa, mastiche, cubebis, radice acori veri, zingibere, pyrethro, pipere, staphi-
 de agria, & id genus alijs, præcedentibus capitibus duobus commemoratis. Ho-
 rum sane vfus varius est. Aut enim medicamenta in partes minutas concisa com-
 manducantur, dentibusq̄ confringuntur. Aut trita & contusa aliquo succo,
 vel liquore, vel melle excipiuntur, & in maniles pastillos coguntur: & vbi po-
 stulat vfus, vnus præbetur mandendus. Aut medicamenta contusa, sacculo e
 subtili linteo confecto induntur, & manduntur. Aut ius decoctorum medica-
 mentorum diu in ore continetur. Atq̄ hic liquidus, vt priores solidi dici potest
 apophlegmatismus. Cæterum oportet manducantem deorsum nuere, & ex in-
 teruallis, quò congestus humor effluat, hiare. Vtendum autem apophlegma-
 tismis matutino tempore, & tum potissimum, quum à reliquis excrementis
 corpus vacuum est. Adhibentur autem hæc ad omnes capitis vetustos affectus,
 hebetudinem oculorum, auditus difficultatē, linguæ resolutiones, pustulasq̄
 omnes, quæ caput aut faciem occupauerint. Postillorum vsum aqua calida os
 abluendum erit, aut melicrato, aut ptisanæ succo. Nunc reliquum est, vt formu-
 las aliquot subiiciamus, è quibus studiosi componendæ rationem nullolabo re-
 cognoscent.

I.

℞. Piperis albi, drachmam vnam & dimidiam.
 Pyrethri, drachmam vnam.
 Hyssopi, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Origani, }
 Sinapi, drachmas duas.
 Zingiberis, drachmam vnam.
 Mastiches, drachmam vnam & dimidiam,

Trita

Trita excipiantur succo betæ, aut melle, & formentur manfiles pastilli,

II.

℞. Maceris, drachmam vnam.

Staphidis agrîæ, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Cubebæ, }

Corticum radicis capparis, scrupulos duos.

Radicis acori veri, } añ drachmam dimidiã.

Nucis moschatae, }

Trita excipiantur mastiche, pistillo calido conquassata & subacta, fingantur quæ pastilli manfiles.

III.

℞. Carpesiorum, drachmam vnam & dimidiã.

Piperis albi, drachmam vnam.

Vuarum passarum detractis vinaceis, drachmas duas.

Staphidis agrîæ, } añ drachmam vnam.

Pyrethri, }

Sinapi, }

Contusa immittantur in facculum, qui subinde in ore manducetur.

Magnam & immensam sylvam apophlegmatismorum habetis apud Galenum lib. 2. de Compos. medic. localium, cap. 26. ita vt non sit necesse pluribus exemplis vtî. Liquidum exemplum in capite de gargarismis reperies.

DE ODORAMENTIS.

Caput XXVIII.

Odoramentorum nomine hoc loco veniunt intelligenda, omnia medica-
menta, tam simplicia quàm composita, quæ citra ignis accessionem suo
odore cerebrum alterare, roborare, & item grauem odorem, aut pestilentem
auram corrigere & depellere possunt. Horum autem varius est vsus. Interdum
enim simplicia medicamenta naribus duntaxat admouentur. Verbi gratia, Ni-
gella in aceto macerata, & deinde exiccata, aut per se linteolo tenui aut serico in-
serta, adhiberi naribus consuevit. Nonnunquam etiam multa simul simplicia
medicamenta permiscuntur. Aliquando ex iisdem linimenta, vnguentaue, aut
pilæ odorata, Poma nostri vocant, componuntur. Medicamenta verò quæ ad
compositiones odoramentorum adhibentur, sunt, moschus, ambar, nigella, *Materia odoramentorum.*
ocimum, maiorana, garyophylli, styrax, stacte, spica nardi, lauandula, lignum
aloes, ladanū, rosæ violæ, nymphæa, santali, & id genus alia: quæ singula è for-
mulis iam subiiciendis clarius cognoscent studiosi.

I. Calefaciens.

℞. Nigellæ tostæ, drachmam vnam & dimidiã.

Carpesiorum, drachmam vnam.

Maceris, scrupulos duos.

Caryophyllorum, scrupulum vnum.

Contusa & trita, deligentur in sericum, ad odorandum.

II. Refrigerans.

℞. Vnguenti populeon, drachmam vnam.

Oleorum violacei, } añ drachmam vnam & dimidiã.

Epapauere, }

Mandragoræ, scrupulum dimidiã.

Commistis omnibus, fiat linimentum, quo nares illinantur.

l iij

℞. Olei

III.

℞. Olei è spica, drachmas tres & dimidiam,

Lignialoes, } añ scrupulos tres.
Maceris, }

Ambar, grana duo.

Permixtis omnibus, fiat linimentum.

III. Calefaciens.

℞. Styracis, drachmas tres.

Caryophyllorum, } añ drachmas duas.
Cinamomi, }

Maceris, } añ drachmam vnam.
Nucis moschatae, }

Lignialoes, drachmam dimidiam.

Mastiches, drachmam vnam & dimidiam.

Moschi, } añ grana tria.
Ambar, }

Trita & cribrata, liquore stillaticio maioranae, & styrace liquido, quod satis est, excipiantur, finganturq; pilae odoratae.

V. Refrigerans.

℞. Florum nymphææ, } añ drachmam vnam.
Buglosi, }
Violarum, }
Rosarum, }

Corticis mali citrii, drachmam vnam & dimidiam.

Maceris, drachmam vnam.

Santalorum omnium, añ drachmam vnam & dimidiam.

Papaueris albi, scrupulum vnum.

Semperuiui, scrupulos duos.

Ladani, drachmas duas.

Ambaris, grana quatuor.

Trita excipiantur liquore stillaticio lactuce, & styracis liquidi, formenturq; pilae odoratae.

In omnibus pilis construendis odoratis, postremum ambar & moschus adijciantur.

DE SUFFIMENTIS.

Caput XXIX.

Suffitus.

Vsus.

Suffitus, suffimentaue, quæ Græcis θυμιάματα, hodie facientibus medicinam Suffumigationes dicuntur: sunt medicameta, quæ incenduntur, aut ignitis carbonibus injiciuntur. Vsus autem horum incensorum, ad odorem gratum conciliandum. Item ad destillationes ex capite in subiectas partes, grauedines, obstructions, frigidos alios cerebri affectus, & pestilentia contagia arcenda. Conferunt etiam asthmaticis, & ijs quibus thorax humorum frigidorum ac crasforū copia refertus est: item suppurationibus, tussi, laterumq; doloribus. Sanguinem autem expuentibus suffimenta plurimum aduersantur: quod nimirum horum vsu accidat, vt vasorum ora rursus aperiantur. Parantur triplici potissimum forma, nempe pulueris, pastillorū, & candelarum, vt paulo post plenius dicetur. Cæterum in iam dictis thoracis affectibus, hunc in modum vapor per os est assumendus. Aeger vestibus circumseptus, in sede collocandus est, vt diuaticatis cruribus prona facie ad vtrunq; genu decumbat: atq; tum euaporatorio

rio

riò intra crura constituto, enitendum, vt per tubum fistulam ùe siue arundinem vapor exceptus, patulo ore inspiretur. Componuntur ex eadem ferè materia *Compositi ratio.* qua odoramenta, nempe castorio, ladano, calamintha, styrace, thure, mastiche, ligno aloes, saluía, castorio, moscho, ambra, spica nardi, caryophyllis, rosis, myrrha, casia, & id genus alijs, pro affectuum diuersitate: ac trita carbonibus insperguntur: aut styrace liquido, oleo, vel alio liquore excepta, digeruntur in pastillos, aut candelas, quibus vsu exigente ad sufficiendum vtimur. E formulis subijciendis res apertior fiet.

I. *Forma pulueris.*

- ℞. Pastillorum galliæ moschatae, vnciam vnam.
 Saluía,
 Maioranae, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Rosmarini, }
 Maceris, drachmam vnam.
 Caryophyllorum, } añ drachmam vnam.
 Cinamomi, }
 Foliorum lauri, drachmam dimidiam.
 Ligni aloes, scrupulos duos.
 Moschi, grana tria.

Terantur singula, & commistis omnibus, fiat puluis: qui, postulante vsu, vt nis carbonibus inspergatur.

II. *Pastilli specie.*

- ℞. Thuris, drachmas duas.
 Cinamomi, } añ drachmam vnam & dimidiam,
 Caryophyllorum, }
 Corticum mali citrij, drachmam vnam.
 Maceris, } añ scrupulos duos.
 Ligni aloes, }
 Myrrhæ, } añ drachmam vnam.
 Mastiches, }
 Pastillorum galliæ moschatae, drachmas duas.

Trita styrace liquido excipiantur, & informentur pastilli pro suffiando,

III. *Candele.*

- ℞. Ladani, vnciam vnam & dimidiam.
 Thymiamatis, vnciam vnam.
 Thuris, } añ drachmam vnam.
 Mastiches, }
 Styracis calamitæ, vncias duas.
 Caryophyllorum, } añ drachmam vnam,
 Cinamomi, }
 Nucis moschatae, }
 Ligni aloes, }
 Myrrhæ, drachmam dimidiam.
 Corticum mali citrij, scrupulos duos.
 Carbonum tiliæ, vncias duas.
 Asæ dulcis, vnciam vnam.

Cum terebinthina resina, & stillaticio rosarum liquore, quod satis est, fingantur candelæ.

FINIS LIBRI TERTII.